

iyi kitap

ÇOCUK VE GENÇLİK KİTAPLARI DERGİSİ

TUDEM YAYIN GRUBU

Bu kimin
kakası?

Rüzgârlarla
gelen barış

Herkesin
bir sırrı var

Yaz, havuz ve
mavi kediler

Balınanın
midesinde zaman

Ekim 2022 • SAYI 148
ÜCRETSİZDİR
www.iyikitap.net
ISSN 2757-8887
4 6
9 772757 888002

iyikitap

ÇOCUK VE GENÇLİK KİTAPLARI DERGİSİ

MERHABA,

Eylül ayının çocuk ve gençlik yayıncılığı açısından öne çıkan gündemi, hiç şüphesiz, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının yayınladığı “Çocuk Dostu Kitaplar Listesi”ydi. Söz konusu liste yeni değil. Listenin çıkış noktası Cumhurbaşkanlığına açıklanan “100 Günlük İcraat Programı”nda¹ yer alan “Çocuk dostu eserlerin desteklenmesi ve zararlı içeriklerle mücadele edilmesi,” maddesi. Bakanlık, 2018 yılında bu direktiften hareketle 0-6 yaş grubu çocuklar için bir “Çocuk Dostu Kitaplar Listesi” yayınladı. Listedeki kitap sayısı yıllar içinde artarak 472’ye kadar ulaşmıştı. Geçtiğimiz günlerde Bakanlık, listenin yaş aralığını 0-18 olarak genişlettiğini ve kitap sayısını 1093’e çıkardığını duyurdu.² (Uygulamayı eleştirip kitaplarının listeden çıkarılmasını isteyen yazarların etkisiyle listedeki kitap sayısı düşmeye başladı. 21 Eylül itibariyle listede 1049 kitap bulunuyor.³) Bu genişletilmiş yeni listeye, çocuk ve gençlik yayıncılığı alanında emek verenler başta olmak üzere, pek çok kişi ve kuruluştan eleştiriler yükseldi. Listenin kimlerce ve hangi ölçütlere göre hazırlandığından tutun, listedeki kitapların düşünce ve inanç özgürlüğüne aykırı, ayrımcı yoğunlaşmasının nedenlerine dek pek çok haklı soru gündeme geldi. Bakanlıktan henüz bu soru ve eleştirilere doyurucu bir açıklama gelmiş değil.

Listenin dayanağı olan “Çocuk dostu eserlerin desteklenmesi ve zararlı içeriklerle mücadele edilmesi,” ifadesi bile, bizce, uygulamanın üstü örtük ama sistemli bir sansür mekanizmasının parçası olduğuna işaret ediyor. Siyasal erkin kendi politik tercihleri doğrultusunda, kitap seçicilere (özellikle okul ve kütüphaneler gibi resmi kurumlara) “tavsiye”(?!?) kitap listesi sunması başlı başına yanlışken, bunu bir de “çocuk dostu” ve “zararlı içerik” ayrımı ile yapıyor olması kabul edilemez. Her zaman tekrar edegeldiğimiz gibi: “Bir kitabın tek seçici kurulu okurudur. Okurun aklına ve süzgecine güvenmek gerekir. Edebi metinlerde “iyi”ye ulaşmak, “kötü”nün etkinliğini azaltmak sadece ve sadece ilkeli yayıncıların ve okurun işidir. Adı ve mesleği ne olursa olsun edebiyat dışı hiçbir aktörün bu süreçte yeri olmamalıdır.”⁴

Safter Korkmaz

1 https://www.tccb.gov.tr/assets/dosya/100_GUNLUK_ICRAAT_PROGRAMI.pdf, Erişim Tarihi: 21/09/2022

2 <https://www.aile.gov.tr/chgm/haberler/bakanliktan-cocuk-ve-genc-dostu-kitap-listesi/>, Erişim Tarihi: 21/09/2022

3 <https://www.aile.gov.tr/chgm/sayfalar/cocuk-dostu-kitap-listesi/>, Erişim Tarihi: 21/09/2022

4 İyi Kitap, sayı 118, s.2

iyikitap Aylık Yaygın Süreli Yayın / 7.000 adet basılmıştır. Ücretsizdir. ISSN: 2757 - 8887

İmtiyaz Sahibi: Tudem Eğitim Hizmetleri Sanayi ve Ticaret AŞ adına İsa Aykanat

Yayın Yönetmeni: İlke Aykanat Çam

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Safter Korkmaz • **Yazı İşleri:** Suzan Geridönmez

Tasarım: Burak Tuna • **Grafik Tasarım:** Nilgün Koç • **Kapak İllüstrasyonu:** Müjde Başkale

Baskı ve Cilt: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.

Başkent Organize San. Bölgesi 22 Cad. No:6 Malıköy, Temelli/Ankara • **Tel:** 0 312 284 18 14

İrtibat Adresi: 1476/1 Sk. No: 10/51 35220 Alsancaç - Konak / İzmir

Tel: 0(232) 463 46 38 • **e-posta:** iyikitap@tudem.com

www.iyikitap.net [f iyikitapdersisi](https://www.facebook.com/iyikitapdersisi) [@iyi_kitap](https://www.instagram.com/iyi_kitap)

TUDEM
YAYIN
GRUBU

Kaka deyip geçme!

“Hayvan ne kadar büyükse kakası da o kadar büyüktür.”

Yazan: Safter Korkmaz

İpucu Kakada

Andy Seed
Resimleyen: Claire Almon
Türkçeleştiren: Sima Özkan
Editör: Bade Baran
Hep Kitap, 64 sayfa

Her çocuk biraz dedektiftir. Günlük yaşama hâkim yetişkin sıkıcılığında araştıracak bir gizem mutlaka onları beklemektedir. Kimi zaman yenmiş bir çikolatanın boş kabı kimi zaman mutfaktan yayılan hoş yemek kokuları; her zaman ama her zaman peşine düşülecek bir iz, bir ipucu vardır onlar için.

Andy Seed ve Claire Almon da bu gerçeği biliyor olacaklar ki, küçük okurla hayvanlar dünyasını buluştururken işte bu dedektif ruhuna seslenmeyi tercih etmişler. Arka kapakta yer bulan “Bir Yaban Hayatı Dedektifi Ol!” sloganıyla, okurunu hayvanların peşine, doğaya iz sürmeye çağıran kitabın ismi de bir hayli ilgi çekici: *İpucu Kakada*

Kitabı okumaya başladığımızda görüyoruz ki bu başlık boşuna konulmamış. Doğa dedektifi olmaya hevesli küçük okura, doğada iz sürme kurallarını ve ihtiyaç duyacağı malzemeleri aktaran giriş sayfalarının ardından, “kaka”nın şaşırtıcı dünyasına giriş yapıyoruz. İlk öğrendiğimiz şey ise şu: “Hayvan ne kadar büyükse kakası da o kadar büyüktür.” Sivri farenin 2-4 milimetrelik kaka-

sına karşın filin 70 kilogramlık kakasını düşününce, sözün doğruluğuna inanmamak mümkün olmuyor elbette. Dinozorlardan karıncalara, evcil köpeklerden balıklara; yaşayan veya bir zamanlar yaşamış pek çok canlının kakasını inceleme şansı bulduğumuz eser, bize bu yolla o canlı hakkında neler öğrenebileceğimizi anlatıyor. Örneğin beslenme alışkanlıkları ya da yaşam alanları gibi.

Elbette tüm kitap kakaya ayrılmamış. Doğada iz sürmenin diğer bir yolu olan ayak izleri takibine de yer verilmiş. Karda, çamurda ya da toprakta canlıların nasıl ayak izi bıraktığı örneklerle anlatılmış. Ayak izleri canlıların türlerine ve amaçlarına göre de sınıflandırılarak okurun bilgisine sunulmuş. Kaka ve ayak izi dışında kustumuklar, yumurtalar, kemikler, çiğneme izleri, yuvalar ve tüyler gibi diğer iz sürme ipuçları da ayrı birer bölüm olarak kitapta yer bulmuş.

Bölüm aralarında, “İzi Sürülecek Tehlikeli Hayvanlar” ortak başlığı ile aslanlar, kutup ayıları, komodo ejderleri gibi tehlikeli hayvanların izlerinin nasıl sürüleceğini de anlatmayı ihmal etmemiş kitabın yazarı. İllüstratör Claire Almon ise detaylı çizimleri, canlı renk kullanımı ve ustalıkla sayfa yerleşimiyle Andy Seed’in yazdıklarını görsel bir şölenle tamamlamış. ■

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★☆☆

Konunun işlenişi ★★★★★★☆☆

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★☆☆

Grafik tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★★☆☆

Robotlar çağında bir ceza davası

Teknolojinin katlanarak artan hızı alışkanlıklarımızı, davranışlarımızı ve düzeni afallatan bir ivedilikle değiştirip, ayak uydurmakta zorlandığımız bir dünyaya sürüklüyor bizi. Dilge Güney de *1 GB Adalet* kitabında okurunu böyle bir dünyaya götürüyor.

Yazan: Dilek Büyük

1 GB Adalet

Dilge Güney

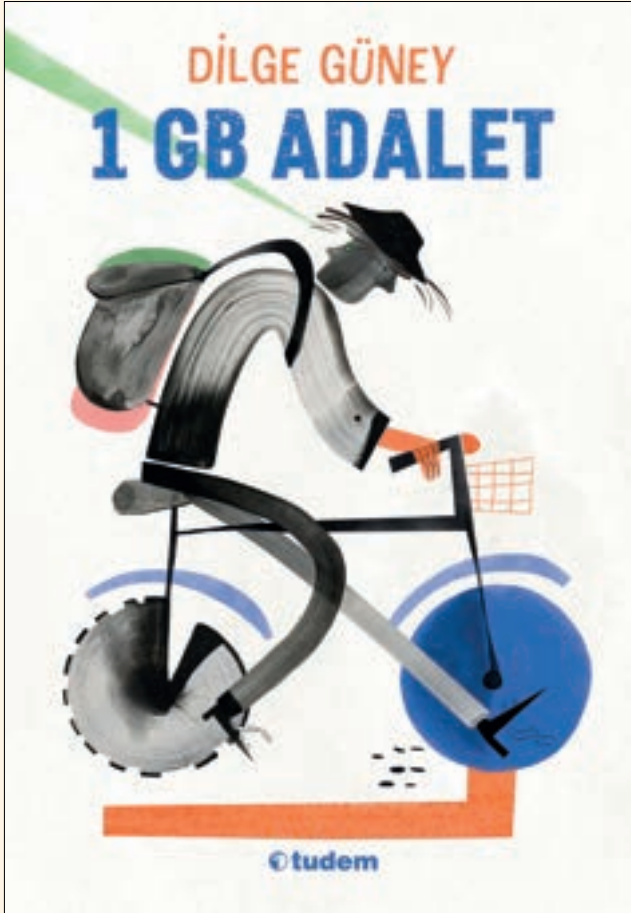
Resimleyen: Mavisu Demirağ

Editör: Ümit Mutlu

Tudem Yayınları, 144 sayfa

Distopik özellikler taşıyan ama bugünden çok da uzak olmayan bir dünya kurgulamış yazar. Hikâyenin geçtiği şehir ikiye bölünmüştür. Yeşil bölge daha sistemli ve düzenlidir. Güvenlik sorunu pek yaşanmaz; insanların yaşam koşulları orta ya da üst seviyededir genellikle. Turuncu bölge ise ağırlıklı olarak dar gelirli kesim ile suçluların yaşadığı taraftır. Yeşil bölgenin güvenliğini sağlayan polisler bile buraya kolay kolay giremezler. Burada çetelerin kuralları geçerlidir. Ethem, turuncu bölgede yaşayan bir çocuktur. Bir gün babası yok olur. Annesi iş bulamaz, çünkü temizlik işini bile artık robotlar yapmaktadır. İki çocuğuyla ortada kalan kadın, ekonomik nedenler yüzünden, hayatı burunlarından getirecek biriyle evlenmek zorunda kalır.

Meto ise önce sanal dünyada bir karakterdir, sonra tıpkı insana benzer bir robota dönüştürülür. Bir reklam firmasına aittir ve sosyal medyada kısa sürede fenomen olur. Hikâye, Meto ile Ethem'in bir bisiklet hırsızlığı nedeniyle yargılanmasıyla başlar. Dava sonunda şaşırtıcı bir karar çıkar, robot Meto, suçlu bulunur ve çocuk cezaevine gönderilir. Burada cezaevi koşullarıyla tanışır; bizi de tanıştırır. Erk sahibi olmanın hırsıyla birleştiğinde nasıl sonuçlar doğurabileceğini müdür ve gardiyanda görürüz. Benzer şekilde koğuştaki bazı çocukların, kendilerinden güçsüz olanı nasıl ezdiğine de tanık oluruz. Meto, cezaevindeki koşulların değişmesi için mücadele verir. Bu herkeste şaşkınlık yaratır çünkü bir robottan beklenmeyecek tavırlar sergilemektedir.

Finalde, fenomen hâlimden eser kalmadığı ve artık işlerine yaramadığı için -hatta bu hâliyle kendileri için tehlike oluşturabileceğinden- Meto yaratıcısı şirket tarafından yok edilir. Ethem ise tesadüf zannettiği bir iyilikler silsilesi ile okula dönmekle başladığı bir değişim sürecine adım atar.

Bu tür konuların telif eserlerdeki en büyük sıkıntısı bizim kültürümüze, yaşam biçimimize ait unsurlarla gelecekte olabilecek dünyanın sağlam bir yerde buluşamaması oluyor. Bir yerde ya çeviri eser havası hissediliyor ya da bir oturmamışlık, yapaylık tadı kalıyor damakta. Bu kez bunu aşmayı başarmış, baştan sona kendiliğini koruyarak, zorlanmadan akan bir metin var karşımızda. Sadece bir yakın gelecek öyküsü değil anlatılan. Kitap, bugünden yarına sebepleri değişse de sorun olarak kalmaya devam edebilecek konulara da yer veriyor. Kadının ekonomik zorluklar nedeniyle evlenmek zorunda kalması, herkes için eşit olmayan yaşamsal haklar, resmi ya da gayriresmî koşullarda gücünün güçsüzü ezmesi, annelik kavramı, çocuk hakları, cezaevi yaşamının insanın içinde bir yerleri katan hâlleri, robot iş gücünün artmasıyla işsizliğin çoğalması gibi. Bununla da kalmıyor. İnsanların giderek duyarsız ve bencil hâle gelmesi, kuşaklar arası farklar, akran ilişkileri, en basit şeye ulaşmakta güçlük çekenlerin yanında, tüketim çılgınına dönüşmüş bireyler, şiddetin farklı hâlleri de belirgin olarak çizilmiş.

Metnin aritmetik kurgusu hayli sağlam oluşturulmuş. Bunca malzeme öylesine iyi harmanlanmış ki metnin hiçbir yerinde sarkma ya da ritmin bozulması söz konusu değil. Tam tersine iki ana karakterin peşinden merakla koşturuyor okurunu Dilge Güney. Meto ve Ethem karakteriyle birlikte pek çok yan karakteri de izliyoruz. Çoğu çevremizden birilerini hatırlatacak kadar güçlü canlandırılmış figürler.

Metin başından sonuna doğru katman katman açılıyor. Okurun merakı finale yaklaştıkça artıyor. Çünkü yazar, düğüm noktalarında okura neredey-

se hiç ipucu vermeden yoluna devam etmiş. Bu yüzden metnin sonunda boşluklar tamamlanıyor. Kitabı son sayfasını okuduğunuzda bazen dersiniz ya, “Bu kitabın ne güzel filmi yapılır,” diye, işte öyle bir kitap *1 GB Adalet*.

Robot teknolojisinin gelecekteki yaşamımızla ilintisine dair pek çok kitabı ve filmi hatırlatıyor elbette ama özgünlüğünü korumayı başarmış. Final, okura adalet ve suç kavramlarını sorgulatacak şekilde tasarlanmış. Bu kısım özellikle bir yetişkin romanı olan Tanguy Viel’in *Ceza Kanunu, 353. Madde* kitabını anımsattı. Kanun uygulayıcıların vereceği kararlarda kullanacakları inisiyatifin ölçüsü nedir sorusunun cevabını yazar kendi tercihini açıklayarak metinde veriyor ama okurunun da kulağına kar suyu kaçırıp, bu soruyla baş başa bırakıyor.

Kullanılan dil de özenle oluşturulmuş. Teknoloji çatısı altında bir dünyayı anlatmakla birlikte terimolojiden uzak kalıp, hem karakterlerin özelliklerine uygun hem de onların toplum içindeki yerlerini yansıtacak bir dil yaratılmış. Bununla birlikte akıştaki duyguları okura aktarmakta da oldukça başarılı. Tıpkı iyi bir orkestradan dinlenen güzel bir beste gibi.

Yan kahramanlardan birinin dediği gibi, “...artık pek fazla kuş yok, biliyor musun? Onların yerine dronlar uçuyor her yerde. Yer kalmıyor ki kuşlara,” diyeceğimiz bir dünyanın tanığı olmayız umarım. ■

Dilin akıcılığı ★★★★★★★★★★

Kurgunun özgünlüğü ★★★★★★★★★★

Grafik tasarım ve baskı kalitesi ★★★★★★★★★★☆☆

Redaksiyonun titizliği ★★★★★★★★★★

Yeniden tanışmak

Sevim Ak, çevremizde sık sık gördüğümüz kişileri ne kadar tanıdığımızı sorgulamamızı sağlıyor....

Yazan: Olcay Mağden

Bir Tanışma Öyküsü

Sevim Ak

Resimleyen: Deniz Üçbaşaran

Yayıma Hazırlayan: Fuat Altay

FOM Kitap, 40 sayfa

Bazen kendimi şunu merak ederken buluyorum: Hayatımızın ne kadarını ezbere yaşıyoruz acaba? Öylesine konuştuğumuz, suratının tek bir kıvrımına dahi dikkat etmediğimiz kaç kişi var? Örneğin sürekli gittiğimiz marketin kasa-sındaki gencin adı neydi? Var mıydı bir derdi? Ya şu pazardaki soğancı? Kitap okur muydu, film izler miydi, neydi onun sevdiği, sevmediği? Her dışarı çıktığımızda birbirimize teğet geçtiğimiz onlarca insan var. Kendilerine ait hayatları olan, gün içinde çalışan, yemek yiyen, arkadaşlarıyla eğlenen bir sürü kişi. İnsan bazen dünyayı kendi çevresindekilerle sınırlı sanıyor, oysa milyonlarca kadın ve erkek, milyonlarca fikir, milyonlarca hayal var. Ve bazen bir tesadüf gerçekleşiyor ve

hayat yepyeni birini daha tanımamıza yarayacak bir mucize yaratıyor.

Çocuk edebiyatımızın usta kalemi Sevim Ak, *Bir Tanışma Öyküsü* kitabında tam da böyle bir atmosfer yaratıyor. Kitabın

arka kapağında da dendiği gibi çevremizde sık sık gördüğümüz kişileri ne kadar tanıdığımızı sorgulamamızı sağlıyor. Onların nelerden hoşlandığını, ilgi alanlarını, boş zamanlarında neler yaptıklarını biliyor muyuz, işte bunu soruyor. Ve bunu herhangi birimizin yaşayabileceği bir mahalle üzerinden yapıyor. Kırtasiyeci Sabri Amca dükkânı açması gereken saatte ortalarda görünmeyince, mahalle sakinleri bir bir toplanıyor ve Sabri Amca'nın hiç bilinmeyen özellikleri konuşmaya başlanıyor. Herkes şaşırıyor elbette, çünkü kimse daha önce Sabri Amca'nın kırtasiyenin dışında da bir hayatının olabileceğini düşünmemiş. Ve böylece uzun zamandır tanıdıkları bu insanla, Sabri Amcalarıyla şu sözlerle yeniden tanışıyorlar:

“Eskiden beri burada yaşıyor ama bizim için yeni biri. Çoktandır yakınımızda olan biri.”

Sevim Ak'ın yazdığı bu yeniden tanışma öyküsü, bizlere pek çok esere imzasını atan Deniz Üçbaşaran'ın sınımsız ve kendine has çizimleriyle anlatılıyor. Kitabı okuduktan sonra insan, etrafındakilere farklı gözlerle bakmaya başlıyor. Kim bilir belki sizler de mahallenizde keşfe çıkıp her gün karşılaştığınız insanları daha yakından tanımaya çalışabilirsiniz. ■

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★☆☆

Kurgunun özgünlüğü ★★★★★★☆☆

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★☆☆

Kapak tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★★☆☆

Redaksiyonun titizliği ★★★★★★☆☆

Kazara internet fenomeni olan bir babanın trajikomik hikâyesi...

Ödüllü İngiliz yazar Ben Davis'in kaleminden çıkan *Babam Nasıl Fenomen Oldu?*, teknoloji çağı çocuklarının gerçek hayatla baş etme mücadelesine mizahın gücüyle destek veriyor.

Yeni

DOYASIYA KAHKAHA

OYUNBAZ KARAKTERLER

MATRAK RESİMLER

Yazarın
diğer
kitabı

› TAVŞAN DELİĞİ ‹

Ressam bir annenin kızı olan ve resimle iç içe büyüyen, ardından moda tasarım eğitimi alan Mavisu Demirağ; illüstrasyondan daha çok keyif aldığını keşfettiği günden bu yana çocuk kitapları resimlemeyi sürdürüyor. Okul öncesi dönemde, çocukların kitapla ilk tanışmasının resimli kitaplar aracılığıyla olduğuna dikkat çeken Demirağ, “*Bu tanışma ne kadar etkili olursa, çocukların kitapla bağı bir o kadar güçleniyor,*” diyor. En son Dilge Güney’in insan hakları, çocuk hakları, sosyal adaletsizlik, ceza ve adalet sistemi gibi konuları sorguladığı kitabı *1 GB Adalet*’in kapağını resimleyen Demirağ, çağın gerektirdiği dijital yöntemleri kullansa da geleneksel yöntemler hâlâ favorisi. Günümüz çocuklarına seslenebilmek için teknolojinin sunduğu imkânlardan da uzak kalmamak gerektiğini vurgulayan Demirağ, çocuklara ulaşabilmek için çizerlerin de yazarların da kendisini güncellemesi gerektiğini söylüyor.

› Geçmişe dönüp çizerliğinizin ilk günlerindeki hâlinizle konuşsanız, vereceğiniz öğüt ne olurdu?

Cesur ol, kararlarını kaygıyla değil, bilgin ve isteklerinle al.

› Çizerlik, geçiminizi sağlayan bir iş mi? Başka bir mesleğiniz var mı?

Sadece çizerlikle geçimimi sağlıyorum.

› Günde kaç saat çalışıyorsunuz?

Çok değişken ama ortalama beş-altı saat diyebilirim.

› İşlerinize dair eleştiri yazıları sizi öfkelenendir mi?

Hayır, yapıcı eleştirileri dikkate alırım.

› Okuduğunuz son resimli kitap?

Güneş Ağacı, Heinz Janisch, Sahar Bardaie.

› Keşke ben resimleseydim dediğiniz kitap?

Kurt, Ördek ve Fare, Mac Barnett, Jon Klassen.

› Yerinde olmak istediğiniz roman/çizgi roman kahramanı?

Aklıma gelmedi.

› Nefret ettiğiniz roman/çizgi roman kahramanı?

Süper kahramanlar; nefret değil ama çok hoşlanmam.

› Sizce en iyi edebiyat uyarlaması film ya da dizi? Yüzüklerin Efendisi.

› İsminizi Google’da aratıyor musunuz? Ne sıklıkla? Aklıma gelirse, nadiren.

› En çekilmez özelliğiniz?

Unutkanlık.

› En sevdiğiniz uğraşınız, hobiniz?

Çizmek.

› Çalmak istediğiniz müzik aleti?

Elektrogitar ve bateri.

› Bir mucit olsanız, ne icat etmek isterdiniz?

Işınlanmayı.

› Tarihte hangi dönemde/zaman diliminde yaşamak isterdiniz?

20. yüzyıl başlarında Avrupa’da.

› İssiz adaya düşseniz yanınızda götürceğiniz üç şey?

Tayfun, annem, kedim Paşa.

AYNANIN İÇİNDEN

MAVİSU DEMİRAĞ

“Çizerler de yazarlar da kendisini güncellemeli”

Söyleşi: Elif Şahin Hamidi

Güzel Sanatlar mezununuz ve moda tasarımı eğitimi aldınız. Bugün bir yandan bu alanda işler yapmaya devam etseniz de asıl tutkunuz, çocuk kitapları için illüstrasyon yapmak. Çocuk kitapları ve illüstrasyonla ilgilenmeye nasıl başladınız? Bu alanda kendinizi gerçekleştirme ve geliştirme sürecinden bahsedebilir misiniz?

Farklı bir disiplinden gelmenin pek bir önemi yok aslında. Görsel sanatlar, etkileşimli çalışmaya oldukça müsait. Okulda olduğum süre boyunca sinemadan aksesuar tasarımına, fotoğraf, heykel, grafik ve sahne tasarımına kadar farklı bölümlerden dersler aldım ve etkileşim içindeydim ve bunların etkisi var muhakkak. Bu sayede, henüz okuldan mezun olmadan, illüstrasyondan daha çok keyif aldığımı keşfetmiş oldum. İçinde illüstrasyonlarımın olduğu bir eskiz defterim vardı. Onu Tudem Yayınlarına götürmüştüm ve böylece ilk kitabımı çizmeye başladım. Gerisi geldi zaten.

Çocukken okuduğunuz resimli kitapların, çizgi romanların nasıl bir etkisi, katkısı oldu çizerliğinize? Geçmişten bugüne etkilendiğiniz, örnek aldığınız, takip ettiğiniz, ilham aldığınız çizerler, etkilendiğiniz sanatçılar, beslendiğiniz kaynaklar neler?

Beni çocukken etkileyen en büyük faktör annemdir herhâlde. Kendisi bir ressam ve evimizdeki bir oda onun atölyesiydi. Hafta sonları resim kursu verirdi. O nedenle resimle iç içe büyüdüm. Bana birinci yaş günü hediyesi olarak “Çocuklar İçin Dünya Klasikleri” kitap setini al-

muştı. Bu kitapların çizimleri beni çok etkilerdi. Hatırlıyorum hatta: içlerinde Mustafa Delioğlu'nun resimlediği birkaç kitap vardı ve bunlardan birisi favorim olan *Robin Hood*'tu. Onun dışında, son dönemde etkilendiğim birden çok sanatçı var. Hepsini saymak mümkün değil elbette; ama illüstratörlerden Jesus Cisneros, Yael Frankel, Carson Ellis ve şu sıralar bana ilham veren antik dönem anlatıları diyebilirim.

En son Dilge Güney'in insan hakları, çocuk hakları, sosyal adaletsizlik, ceza ve adalet sistemi gibi konuları sorguladığı kitabı 1 GB Adalet'in kapağını resim-

lediniz sanırım. Nasıl bir çalışmaydı, biraz bahseder misiniz?

Evet, *1 GB Adale*'in kapak görseli üzerinde çalıştım. Klasik çizimlerimin dışına çıkabildiğim, bana alan yaratan keyifli bir çalışma oldu.

Aslı Tohumcu'nun Benim Babam Kötü Örnek kitabında metinle çizimler arasında şahane bir uyum var. Metinle çizim arasındaki bu uyum, denge nasıl sağlanır? Her metinle böyle bir uyum yakalanabilir mi?

Çocuk kitaplarında özellikle editörün önemi bir başka gerçektir: Yazar ile illüstratör arasında oluşturduğu köprü kitabın da omurgasını oluşturuyor. Açtığı yaratıcılık alanı çok önemli bence. Aslı Tohumcu ile olan kitabımızda da bizi dengede tutup aramızdaki uyumu geliştiren, editörümüz Mehmet Erkurt'tu. Onun dışında zaten çok eğlenceli bir hikâyeydi, ben de keyifle çizdim.

Ne yazık ki sadece yazarların yazdıkları kitaplar sansüre uğramıyor; çizerlerin illüstrasyonlarına bile müdahale ediliyor, sansür uygulanıyor. Örneğin çizdiğiniz bir kız çocuğunun etek boyu, haberiniz ve onayınız olmadan uzatılarak basıldı. Bu sansürün

önüne geçmek için çizerler neler yapabilir ya da yapıyor?

Evet, çok talihsiz bir durumdu gerçekten. Bu gibi durumlarda, sanıyorum hepimiz bireysel çözümler üretiyoruz, kendi süzgecimizden geçiriyoruz. Böyle durumlarla bir daha karşılaşmamak için aynı dünya görüşü ve ilkelerde olmadığım kurum ve kişilerle çalışmamayı tercih ediyorum. Keşke bu gibi durumlarla karşılaştığımızda, bireysel çözümler yerine, çizerler olarak örgütlenebilsek. Hâlen bir meslek birliğimiz yok mesela...

Yazarlar kadar çizerlerin de günümüz çocuğunun ilgi alanlarını yakından takip etmeleri gerekir diye düşünüyorum. Ne dersiniz? Çizer olarak günümüz çocuğunu tanımak, çizgilerinizle ona erişmek için nasıl bir yol izliyorsunuz?

Kesinlikle katılıyorum. Aslında günümüz çocuğunu tanımak için yazarlar ile yaptığımız imza günleri çok etkili olurdu, oradan güzel dönüşler, ipuçlarıyla ayrılırdık. Pandemiyle birlikte iki yıldır okurlardan uzak kaldık. Günümüz çocuğunu tanımak için ben de güncel kalmaya, daha çok çocuk kitabı okumaya gayret ediyorum. Hatta çizgi filmleri, animasyonları da buna dâhil edebiliriz.

Çocuk kitapları için illüstrasyon yapmanın dergiler, sergiler, ticari işler için illüstrasyon yapmaktan ayrıştığı noktalar neler?

Çocuk kitapları için elbette bazı sorumluluklar, hassas noktalar var dikkat ettiğim. Bu bağlamda, yetişkinler için ürettiğim işlerden farklı. Ama artık çocuklarla o iletişimi yakalayabildiğimi düşünüyorum ve o nedenle epey rahatım.

İçindeki çocukla aranız nasıl? Çizerken nasıl bir iletişiminiz var içinizdeki çocukla, neler fıslıyor size?

İçimdeki çocuğu seviyorum, o da beni bugün olduğum hâlimle destekliyor ve seviyor sanırım. Hayal gücümü hep canlı tutmamı sağlıyor.

İçinde yaşadığımız dijital çağ, aynı zamanda hız ve görsellik çağı. Söz konusu çocuk ve çocuk kitapları olduğunda bu çağ, çizerlere neleri dayatıyor, ne gibi avantajlar ve dezavantajlar sunuyor?

İçinde bulunduğumuz dijital çağ ile rekabet edebilmek güç gerçekten. Çocuklara ulaşabilmek için çizerler de yazarlar da kendisini güncellemeli bence. Bu çağın getirdiği avantajlardan, teknolojiden faydalanmak gerek. Sesli kitaplar aslında buna bir örnek. Çocuklar için de yine sesli ama görseller ve grafiklerle desteklenen alternatifler var bu alanda. Örneğin Tudem'den çıkan, Çiğdem Gündeş ile ortak yaratıcısı olduğumuz *Kırmızı Ayakkabı* adlı kitap, Danimarka merkezli bir kitap uygulaması olan Piboco'da animasyon hâline getirilip birden çok dilde seslendirildi.

Çocukların ekranlara bağımlı olduğu bu çağda, resimli kitaplar, çocukların kitapla bağ kurmasında etkili mi sizce?

Kesinlikle etkisi var. Özellikle okul öncesi dönemde çocukların kitapla ilk tanışması resimli kitaplarla oluyor. Bu tanışma ne kadar etkili olursa, çocukların kitapla bağı bir o kadar güçleniyor.

Çocuk kitapları resimlemek için tercih ettiğiniz malzemeler, renkler, teknikler hakkında konuşabilir miyiz? Kullanacağınız malzemeyi ya da tekniği neye göre belirliyorsunuz?

Çağın gerekliliği olan dijital yöntemleri kullanıyorum ama hâlâ favorim geleneksel yöntemler ve onun getirdiği rastlantısallık. Bu yüzden son dönem işlerimde, kolajı da kitaplarıma dâhil ettim. Bu iki yöntemi harmanlayarak kullanmayı çok seviyorum.

Çizim yapmak için nasıl bir ortama ve düzene ihtiyaç duyuyorsunuz? Eskiz defterleriniz var mı ya da yanınızda sürekli bir defter taşıyor musunuz? Çalışma masanızı sözcüklerle resmeder misiniz?

Çizim yaparken yalnız olmayı ve sessizliği seviyorum. Bu yüzden en verimli saatlerim, sabah 07.30'dan 11.00'a, akşam 23.00'dan gece 03.00'a kadar.

Eskiz için değil, yazmak için küçük bir defter taşıyorum genelde, onun dışında tabletim hep yanımda. Çalışma masamı olabildiğince sade tutmaya özen gösteriyorum. Zaten bilgisayarım oldukça yer kaplıyor; tabletim, grafik tablet ve eskiz için kâğıtlar... Sakar biri olduğum için pek fazla bir şey tutmam (tutmamalıyım) masada.

Çizen, çizmek isteyen, yeteneğini geliştirmek isteyen çocuklara ve gençlere ne söylemek istersiniz?

Bol bol çizim yapın. Hayal kurun, yeni bir şeyler öğrenmekten ve denemekten korkmayın.

Şimdilerde neler yapıyorsunuz? Üzerinde çalıştığınız bir çocuk kitabı/yeni projeler var mı?

Şu sıralarda daha çok yurt dışıyla çalışıyorum; aynı anda yürüttüğüm iki kitap projesi var. Aynı zamanda kendimi animasyon konusunda geliştirmeye çalışıyorum ve hazırlandığım bir sergi var. ■

“Ve sonra her şey yolunda gitti.”

Yazan: Burcu Yılmaz

Küçük Tilki resmin ve metnin birbirine alan açarak ilerlediği, birinin söylemediğini öbürünün söylediği, metin-resim uyumunun en iyi örneklerinden biri kesinlikle.

Küçük Tilki

Edward van de Vendel
Resimleyen: Marije Tolman
Türkçeleştiren: Erhan Gürer
Editör: Gökçe Gökçeer
Meav Yayınları, 84 sayfa

Küçük Tilki'yi daha elime alır almaz, cildine, sırtına dokunur dokunmaz onu en sevdiğim yerde ve günün en sevdiğim saatinde okumam gerektiğini -baskı kalitesinin bir kitabı ne kadar güzelleştirdiğini bir kez daha fark ederek- anladım. O yer yatağımdı, o saat uykudan öncesiydi. Bütün bir gün bekledim. Ve heyecanla, uzun uzun baktım çizimlerine, renklere... Yavaş yavaş okudum o apaçık, hiç bağırmayan metni.

Küçük Tilki resmin ve metnin birbirine alan açarak ilerlediği, birinin söylemediğini öbürünün söylediği, metin-resim uyumunun en iyi örneklerinden biri kesinlikle. Bu uyum ve alan tanıma hâli, tekdüze akmayan, bir yandan doğrusal bir yandan baygın tilkinin zihninde ilerleyen zamana sahip olan hikâyeyi daha katmanlı hâle getirmiş. Risografıyla çoğaltılan fotoğraflar üzerine çizilmiş il-

lüstrasyonlar, yani hayali olanın gerçek mekâna ait fotoğrafların içine yerleştirilmesi, konunun maddi bir izini¹ de taşıyor bize. Bu tekniğin kullanılması, hikâyenin zamanlarını ve döngüsünü göz önünde bulundurunca, güzelliği ve çarpıcı renkleri bir yana, daha fazla anlam

¹ Bu ifadeyi Susan Sontag'ın *Fotoğraf Üzerine* kitabından (s.182) ödünç alıyorum. Türkçesi: Osman Akınhay, Agora Kitaplığı, 2008.

kazanıyor; hele bir de çocukla tilkinin tanışma sahnesindeki “klik”i düşününce... Öte yandan doğrusal ilerleyen zamanda gerçek mekâna ait fotoğrafların zemini oluşturması, düşsel zamandaysa kâğıdın kullanılması güzel bir ayrıntı. Biraz başa, alan tanıma konusuna döneceğim: Daha kitabın en başında okurun, tilki ve çevresi hakkında fikir sahibi olmasına imkân tanıyan ve metnin yer almadığı çizimler, bizi hikâyenin atmosferine daha kolay çekiyor. Hikâye ilerleyip katman kazandıkça ve dolayısıyla zamanları çoğaldıkça, sadece çizimlerin yer aldığı sayfalar sayesinde, âdeta iki kanaldan ilerliyor ve daha fazla dikkat gerektiriyor. Çocuk karakterle tilki arasındaki ilişkiyi ve benzerliği de bu sayfalarda daha iyi okuyoruz.

Konuya ilişkin pek bir şey söylemediğimin farkındayım; zira konu her ne kadar önemli olsa da onun anlatılış biçimi beni hep daha fazla etkiliyor. *Ve Küçük Tilki*, ilk elde belki sıradan bulacağımız bir konuyu -ki sıradan olmayan herhangi bir şey olmadığını sanmıyorum- öyle zenginleştirerek hikâye etmiş ki başucumuzda tutmak isteyebileceğimiz bir kitap ve bir soru çıkmış ortaya: Merak başımıza iş açar mı? ■

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★★★★★★★

Öykünün özgünlüğü ★★★★★★★★★★★★☆

Grafik tasarımı ★★★★★★★★★★★★

Baskı kalitesi ★★★★★★★★★★★★

288 sf.

1943 New York'unda, II. Dünya Savaşıyla sarsılan sihirli bir dükkân: Toz ve Hayaller Kitapçısı

Poppy kitapçıyı geçmişten ve gelecekte ziyaret eden müşterileri ve kitapçıya olan sevgisiyle hayata tutunmaya çalışır. Nesilden nesile aktarılan bu sihirli kitapçının yönetim kuralları ise şöyledir:

*Yöneticiler sihri asla kendileri için kullanmamalıdır.
Yöneticiler sihri kullanan değil, koruyan kişilerdir.*

Poppy, sinsiye yaklaşan Karanlık'a karşı ailesini, kitapçıyı ve ışık'ı koruyabilecek mi?

Sihirli bir dünyanın yaratılabildiği güzelliklere vurgu yapan Mindy Thompson, kitapçının sahip olduğu yetenekler ile hayal gücünün sınırlarını zorluyor.

Ön-izleme için
karekodu cep telefonla
kameranıza okutunuz.

240 sf.

ENGELLER KARŞISINDA PES ETMEYEN, GERÇEĞİ ARAŞTIRAN VE DOĞRUNUN PEŞİNDEN KOŞAN BİR KIZ: ZOE!

Bir kız çocuğu daha önce hiç görmediği, on ikinci doğum gününde kendisine gelen mektuba kadar hakkında hiçbir şey duymadığı ve işlemediği bir suçtan dolayı hapiste olan babasına ne söyleyebilir ki?

Aklının bir tarafında pastacılık, diğer tarafında ise babası Marcus varken Zoe, ölçülerini bilmediği bir tarifi içinde kaybolmuş gibi hissediyor.

BAŞARILAR

genctimas.com
genctimas
genc_timas
genctimas

Ön-izleme için
karekodu cep telefonla
kameranıza okutunuz.

Bir yaz mevsiminde büyüme

Gmehling'in en büyük başarılarından biri de şüphesiz zerre dramatik ve didaktik anlatıma kaçmadan, işsizlik, evsizlik, yabancı düşmanlığı, ırkçılık gibi büyük konuları küçücük dokunuşlarla hikâyeye yedirerek genç okurlara üzerinde düşünecekleri pırl pırl ufuklar aralaması.

Yazan: Karin Karakaşlı

Haydi Havuza - Güneş Altında Koca Bir Yaz
Will Gmehling
Türkçeleştiren: Olcay Geridönmez
Editör: Suzan Geridönmez
Ginko Çocuk Yayınları, 144 sayfa

Çocukken yaz mevsimi hayatta uzun bir ara hissi yaratır. Her günü tanımlayan okul bir anda ortadan kalkmıştır ve kendinle baş başasındır. Dünyayı yeniden keşfetme zamanıdır. Eserleri birçok dile çevrilen Alman yazar Will Gmehling'in Ginko Çocuk Yayınlarından çıkan *Haydi Havuza - Güneş Altında Koca Bir Yaz (Freibad - Ein ganzer Sommer unter dem Himmel)* romanı, bizi böyle bir çocukluk yazına götürüyor.

Türkçede Ginko Bilim etiketiyle yayınlanan *Bizim Evin Halleri*'nde bulaşıkçılık yapan babası, temizliğe giden annesi ve üç kardeşiyle birlikte kavga ve keyfin iç içe geçtiği bir evde yaşayan Bert'in, görünürde her tür maddi imkâna sahip sınıfın yenisi çocuğun, arkadaş diye kendisini seçmesi üzerine farklı gözlerle baktığı dünyasını görmüştük. *Frida ve Mandalina*'da ise hayvan barınağında yaşayan çok yaşlı bir köpek olan Frida'nın nice zorlu badireden sonra kavuştuğu ailenin küçük kızıyla dostluğuna tanıklık etmiştik.

Çizer Birgit Schössow'un sıcak kapağıyla okuru yüzme havuzuna daldıran, Olcay Geridönmez'in akıcı çevirisiyle de su gibi akan *Haydi Havuza* ise 2020 Uluslararası Alman Gençlik Edebiyatı Ödülü başta olmak üzere pek çok ödüle layık görülmüş bir roman. Gmehling, bu romanında da emekçi bir ailenin çocuklarına odaklanırken, sıradan gündelik hayatın küçük mucizelerini fark etmenin yollarını gösteriyor aslında.

Babalari taksi şoförü, anneleri bir pastanede satış

elemanı olan Alf, Katinka ve Robbie Bukowski kardeşlerle tanıştığımız hikâyeyi, on yaşındaki ağabey Alf'ten birinci tekil şahısta dinliyoruz. Alf, çevresinde olup biten her şeyi en ince ayrıntısına kadar algılayan, insanları olduğu hâliyle kabul etmeye açık, sıcacık bir karakter. Sınırlı imkânlarla yaşayan ailenin büyük oğlu olarak kardeşlerine sahip çıkma sorumluluğunu her an omuzlarında hissediyor. Yaz mevsiminde tatile çıkmaları söz konusu değilken, bir gün havuzda boğulmakta olan küçük bir bebeği kız kardeşi Katinka ile birlikte kurtarınca üç kardeşe açık yüzme havuzuna yaz boyu bedava giriş hakkı veriliyor. Ve macera da böylece başlıyor.

Hayaller ve gerçekler

Kardeşlerin en büyük ortak noktası, içinde yaşadıkları hayatın sıkıntılarını alt etmelerini sağlayan hayalleri. Alf, bir yandan 10 metrelik platformdan atlamayı öğrenmeyi isterken diğer yandan da aşık olduğu (çocukların kendi aralarında Denizaygırı ismini taktığı yüzme havuzu sorumlusunun kızı) Johanna'yla yaz mevsimiyle son bulmayacak bir arkadaşlık diliyor. Havuz kantinindeki ilk buluşmalarında söyledikleri her yetişkinin ihtiyacı bir açıklığın işareti: *"İlginç bir şeyler anlatmak istedim ama aklıma hiçbir şey gelmedi. Ben de oluruna bıraktım. Öylece oturup yağmuru dinledik. Yeterliydi bu da."* Her fırsatta kendi kendine öğrenmeye çalıştığı Fransızcası ile bizi gülümseten Katinka, Paris'te model olmak ve küçük kardeşleri Robbie'ye yüzmeyi öğretmek istiyor. Küçük Robbie'nin hayallerini ise tahmin etmek çok güç. İlk olarak Alf'in tanımıyla karşımıza çıkarken, ağabeyin küçük kardeşine duyduğu sevgi de iliklere işliyor: *"Robbie'nin engelli ya da gelişim bakımından geri olduğu doğru değil. O sadece farklı... Robbie çok konuşmaz da nesnelere işaret etmeyi tercih eder. Sırf biri bir karıncanın üzerine bastı ya da kakaosunu döktü diye ansızın ağlamaya başlar. Öyledir işte Robbie Bukowski."* Sonradan Robbie'yi yolda şişe toplayan evsiz Konrad'a özenerek şişe toplayıcısı olmak isterken, bulutlara bakıp hayvanlar, dolunaya bakıp mavi kediler görürken ve genellikle susup en vurucu cümleleri

söylerken göreceğiz. Üç kardeşin havuzdaki gece kaçamağı da bizi heyecanla gülümsetecek.

Sanat çalışmalarına ressam olarak başlayan 1957 doğumlu Will Gmehling, 1998'de ilk çocuk kitabı yayımlandıktan sonra bütünüyle çocuk ve gençlik edebiyatına yönelmiş. Bir atmosfer kurma ustası olan yazar; patates kızartması ve şekerleme kokuları, dondurma lezzeti, havuzun dibindeki stadyumda idman yapan futbolcuların bağırıışları, rüzgâr ve klor kokusuyla doğrudan içine ışınlanılacak bir dünya yaratıyor.

Gmehling'in en büyük başarılarından biri de şüphesiz zerre dramatik ve didaktik anlatıma kaçmadan, işsizlik, evsizlik, yabancı düşmanlığı, ırkçılık gibi büyük konuları küçücük dokunuşlarla hikâyeye yedirerek genç okurlara üzerinde düşünecekleri pırıl pırıl ufuklar aralaması. Çocuklara hep özel yakınlık gösteren, havuzdaki kantinin çalışanı Suriyeli mülteci Adil, Fransız futbolcu Louis Loumane, yaşlı nineler, Amerika'dan gelen Carl amca, Malili göçmen çocuklar Amadou, Abdoul ve Issouf pek çok çarpıcı karşılaşmaya imkân veren yan karakterler. En ağır meselelerde dahi mizah dolu, eğlenceli bir dilden taviz vermeyen yazar, hepsi birbirinden farklı çocuk ve yetişkin karakterlerini ustalıklı karşımıza getiriyor. Sokakta yaşadığı hâlde, köprü altındaki dolabında saklı kitapları okuyan Konrad'ı, Alf'in yeni okulundaki en yakın arkadaşı olacak tekerlekli sandalyedeki Robert'i de unutmak mümkün değil.

Haydi Havuzda'da bütün çocukça tartışma ve kavgalarına karşın, kritik anlarda hep birbiri için var olan bu kardeşleri bağrımıza basıyoruz. Dünyayı onlar gibi görmeyi, hayatı onların kucaklayıcılığıyla yaşamayı diliyoruz. Onlar büyürken, biz de o büyüme macerasına ortak olmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Daha ne olsun! ■

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★★★★★★★

Kurgunun özgünlüğü ve tutarlılığı ★★★★★★★★★★★★☆☆

Kahramanların işlenişi ★★★★★★★★★★★★

Grafik tasarım ve baskı kalitesi ★★★★★★★★★★★★☆☆

Redaksiyonun titizliği ★★★★★★★★★★★★☆☆

Yamuk Hikâyeler

Mizahın ve abartının gücünü ardına alan Sachar, aslında anlattığı “yamuk” okulun, içinde yaşanan bütün garipliklere rağmen, bizim “düzgün” okullarımızdan daha yamuk olmadığını okurlarına güldürerek gösteriyor.

Yazan: Gökhan Yavuz Demir

Yamuk Okul'dan Yumuk Hikâyeler

Louis Sachar

Resimleyen: Aleksei Bitskoff

Türkçeleştiren: Mercan Yurdakuler

Editör: Yağmur Yavaş Aydın

Tudem Yayınları, 128 sayfa

Neredeyse bütün bir seneyi inşaat işleriyle geçirdikten sonra, nihayet Kocabaş ve ben yeni evimizde yaşamaya başladık. Bütün işleri iç mimar olan eşim denetlese de ufak tefek usta hatalarından kurtulmak mümkün olmadı. Bu yaşımda öğrendim ki sen eline ne çizip verirsen ver yahut istediğin kadar nasıl olacağını anlat, usta milleti kendi başına kaldığı ilk saniyede, işine mutlaka kendi yaratıcılığını katıyormuş. Kocabaş ile ben bunu hiç dert etmiyoruz ama hanımın arada bir homurdanmasına da alıştık.

Kaderin bir cilvesiyle yeni evde okuduğum ilk kitaplardan biri Louis Sachar'ın *Yamuk Okul'dan Yumuk Hikâyeler*'i oldu. Kitap, bizim ustalara taş çıkartacak bir müteahhitin yan yan otuz sınıfı olan tek katlı bir bina yapacakken, her katında tek bir sınıfın bulunduğu otuz katlı yamuk bir bina inşa etmesinden adını alıyor. İçinde en üst katta, yani otuzuncu katta derse giren öğrencilerin otuz hikâyesi var. Bir tek on dokuzuncu hikâye eksik. Bizim yaratıcı müteahhit okulun on dokuzuncu katını yapmayı unuttuğu için, on dokuzuncu kat gibi on dokuzuncu hikâyede anlatılan Bayan Zarves de yok. Anlaşılacağı üzere bu hikâyelerin ortak özelliği “yamuk” olmaları. Okul binası da öğretmenler de öğrenciler de hep “yamuk yumuk”lar. Louis Sachar'ın *Yamuk Okul'dan Yumuk Hikâyeler*'i basbayağı “yamuk” bir kitap. Ve “yamuk” olduğu ölçüde de eğlenceli ve keyifli...

Öğretmenler Bayan Gorf, Bayan Jewls, olmayan Bayan Zarves ve bahçe öğretmeni Louis kadar öğrenciler de hayli tuhaf ve nevi şahsına münhasırlar. Mesela ancak tersten okuyabilen John tahtadaki yazıları okuyabilmek için amuda kalkıyor veya Joe saçlarını tek tek sayıyor yahut Bebe bir derste üç

yüzden fazla resim yapıyor veyahut Sammy üst üste onlarca palto giyiyor.

Yazarımız Sachar, bu hikâyeleri tuhaf ve saçma bulanlar olacağından, hatta onların büyük ölçüde haklı olduklarından da emin. Çünkü Sachar, bu hikâyelerde tersine bir dünya yaratmış. Aslında bu yamuk okul ve yamuk öğretmenler ile yamuk öğrenciler ancak böyle tersine çevrilmiş bir “yamuk” dünyada mümkün olabilirler. Bu nedenle bu hikâyelerde anlatılanlar, bizim kendi “düzgün” dünyamızdaki “düzgün” okullara, “düzgün” öğretmenlere ve “düzgün” öğrencilere hiç de benzemiyorlar. İşte tam da bu sebeple bizim “düzgün” hikâyelerimiz de bu “yamuk” dünyadakilere tuhaf ve saçma gelecektir.

Sachar’ın 1978’de yazdığı bu hikâyeler, kendi hayatlarımızı ve kendi dünyamızı normal ve makul bulmamızın ancak kendi hayatlarımızın ve kendi dünyamızın sınırları içinde normal ve makul olduğunu gösteriyor. Bu göreceliği daha da görünür kılmak için gerçek dünyanın içinde kalmak yerine, tersi bir dünya yaratarak kendi normallerimizi bir aynaya yansıtıyor. Bizim için normal bir okulda, normal bir öğretmenin ve normal bir öğrencinin sergileyeceğini varsaydığımız makul tavırlar, Sachar’ın “yamuk” okulunda yerini saçma ve tuhaf tavırlara bırakıyor.

Oysa bu “yamuk” hikâyelerin aynasında gördüğümüz tam da kendimiziz. Mesela hiç kimseyi sevmeyen, birini sevmemek için daima geçerli bir nedeni bulunan ve tanımadığı insanların bile kendisini sevmeyeceğinden emin Kathy’yi düşünelim. Belki de bütün bu hikâyelerde sevmeyeceğimiz tek kişi hakikaten kendisi. Bu durumda Kathy haklı çıkmış olmuyor mu? Sürekli haklı çıkmanın haksız olmakla aynı kapıya çıktığı Kathy’nin durumunda,

sevilmek için sevmeyi öğrenmemiz gerektiği açık değil mi!

Mizahın ve abartının gücünü ardına alan Sachar, aslında anlattığı “yamuk” okulun, içinde yaşanan bütün garipliklere rağmen, bizim “düzgün” okullarımızdan daha yamuk olmadığını okurlarına güldürerek gösteriyor. İnsanın kendi saçmalıklarının idrakine varması ve kendi tuhafıkları konusunda ikna edilebilmesi için, yine insan tarafından yaratılmış en etkili yol bu olsa gerek: İnsanı aynadaki “yamuk” yansımasına güldürmek.

Sachar’ın, kitabın son bölümüne kendini bahçe öğretmeni Louis olarak yerleştirdiği bu kitap, çocuk edebiyatı kanonunda şimdiden ayrıcalıklı bir yer edinmiş

gibi görünüyor. Hiç didaktik olmadan, mesaj kaygısını hikâyesinin önüne geçirmeden, eleştirilecek her şeyin keyifli maceraların içinde eleştirelebileceğini ve aslında okuru olan çocukların şekillen-

mekte olan karakterlerine bu şekilde daha derinden nüfuz edebileceğini

bu kitaptan ve yazarından da öğrenemeyeceksek, başka hiçbir kitap ve yazarından da öğrenemeyebiliriz. Bu, bir şey öğretmeye çalışmadan çocuğun ruh ve hayal dünyasını zenginleştirmeyi başarabilme kudreti, çocuk edebiyatı yazarlığını, yazarlığın en ustalık isteyen sahası kılıyor. Hiçbir şey iyi yazılmış bir hikâyeden daha öğretici olamasa gerek.

Kocabaş ve ben “yamuk” hikâyeleri, “keşke çocukken okusaymışız” dediğimiz kitaplar rafımıza yerleştirip bahçeye çıkıyoruz. ■

Çevirinin açıklığı ve akıcılığı	★★★★★★★★☆☆
Hikâyenin özgünlüğü	★★★★★★★★★★★★
Çizimlerin ifade gücü	★★★★★★★★☆☆
Kapak tasarımı ve baskı kalitesi	★★★★★★★★☆☆
Redaksiyonun titizliği	★★★★★★★★☆☆

Hayal dünyasında her çocuk kahraman!

Yeter ki bizi her şeyin üstesinden gelebildiğimize inandıran, kendi sınırlarımızın ötesine geçiren kitaplarımız olsun!

Yazan: Suzan Geridönmez

Destansoy Ailesi'nin Efsaneler Koleksiyonu - Arthur ve Altın Halat
Joe Todd-Stanton
Türkçeleştiren: Merve Sevtiap Ilgın
Editör: Melike Hendek
Domingo Yayınları, 56 sayfa

Destansoy Ailesi'nin Efsaneler Koleksiyonu - Marcy ve Sfenks'in Bilmecesi
Joe Todd-Stanton
Türkçeleştiren: Merve Sevtiap Ilgın
Editör: Edip Sönmez
Domingo Yayınları, 56 sayfa

“Karıştırmadığı halt kalmadı!”, “Yaramaz”, “İşgüzarın teki”...

Evet, bildiniz! Hani şu yerinde duramayan, merakla dolup taşan, burnunu her şeye sokan maceraperest çocuklardan bahsediyorum. İçlerinden hangisi anne-babasından, öğretmeninden ya da çevresindeki diğer yetişkinlerden benzer laflar duymamıştır ki?

Sadece günümüzde değil, yüz hatta bin yıllardır çocuklar aynı muameleyi görüyor. İnanır mısınız, meşhur Destansoy Ailesi'nin şanlı atalarından küçük Arthur bile, zamanında sabaha kadar yatağında dönüp durmuş ve kasabalıların ona söylediklerini düşünmüş. “*Belki de gerçekten işe yaramaz bir işgüzarımdır,*” diye geçmiş aklından ve kasabanın başına gelen felaketten kendini sorumlu tutmuş.

Ne? Destansoy Ailesi’ni ve Arthur’u tanımıyor musunuz? Aslında onları meşhur eden genç ve yetenekli çizer Joe Todd-Stanton. Ama tersi de geçerli, çünkü küçüklüğünden beri Hayao Miyazaki’nin çizgi filmlerine hayran olan ve illüstrasyon alanındaki üniversite eğitimini tamamladıktan sonra İngiltere’de çocuklar için resimli kitaplar ve çizgi romanlar yazıp çizmeye başlayan Todd-Stanton’un ününün ülke sınırlarını aşmasında *Destansoy Ailesi’nin Efsaneler Koleksiyonu*’nun büyük payı var.

Koca bir mahzende, kökleri binlerce yıl öncesine dayanan ailesinin hazinelerini koruyan yaşlı bir profesör düşünün. Hazinesinin en değerli parçaları ne olabilir? *İyi Kitap* okurları olarak bu soruyu tabii ki “Kitap!” diye yanıtladınız. Ulu tanrı/tanrıçalarla büyüülü yaratıkların cirit attığı efsanelerle dolu kitaplar hem de.

İlk kitabın kahramanı Arthur ile tanıştık bile. Ona bir hiç olduğunu hissettiren yetişkinlere, her küçük çocuğun içinde bir kahramanın saklandığını kanıtlamak üzere, azman kurt Fenrir’in peşine düşüyor. Kimi çocuğun hayal gücü kiminin de Arthur gibi efsunlu asası, sihirli tüyü ve dokunan herkesi donduran “zamanın eli” var. Üstelik savaşçı tanrı Thor da ondan yardımını esirgemiyor. Sonuçta, karşısına çıkan kendine güvensiz ufaklığın gerçek bir Viking olduğunu ilk bakışta anlayacak kudrete sahip o.

Küçük okuru aşk tanrıçası Freya, kötü tanrı Loki, adalet tanrısı Balder, kutsal Dünya Ağacı gibi İskandinav mitolojisinin köşe taşlarıyla tanıştıran *Arthur ve Altın Halat* gibi, serinin ikinci kitabı *Marcy ve Sfenks'in Bil-*

mecesi de bizi bir efsaneler diyarına, Mısır'a götürüyor. Tabii aslında Mısır'a giden Destansoy Ailesi'nin ikinci kuşak üyelerinden Marcy. Çoktan büyümüş olan Arthur, onun babası ve anlaşılan çocukluğunda yaşadığı sıkıntıları unutmuş. Çünkü korkularıyla baş etmekte zorlanan ürkek kızına, kendisi gibi gözü kara bir maceraperest olmadığı için kötü ve yetersiz hissettirmekle kalmıyor; küçük kız karanlık korkusunu yener ümidiyle aptalca bir serüvene giriyor ve uzak diyarlardaki Sfenks'in pençelerine, daha doğrusu bir mağara gibi açılmış koca ağzının içine düşüyor. Endişelerine bir yenisi eklenen Marcy ne yapsın? Babasını bulup kurtarmak için titrek dizlerle sonu belirsiz bir yolculuğa çıkıyor. Gökyüzünde kayan yıldız misali hareket eden gemi imdadına yetişiyor. Son anda tırmandığı geminin mürettebatında Mısır tanrılarlarıyla tanışıyor. İçlerinde Ra, mitolojide olduğu gibi bu serüvende de başrolü oynuyor.

Onun aklına uyan Marcy, Sfenks'i oyuna getirip babasını kurtarıyor. Tabii korkularından da kurtuluveriyor. Çizgi romanların her ikisinde de gerçek çocukları gerçekte derinden etkileyen sorunlar, biraz efsun ve bolca tüyler ürperici heyecanla kolayca çözülüyor. Ama belki de benzer sıkıntılar yaşayan küçüklerin ihtiyacı tam da bu. Geçici bir süreliğine de olsa, onlara her şeyin üstesinden gelebileceklerine inandıran, kendi sınırlarının ötesine geçebildikleri bir hayal dünyasına dalmak. Üstelik bu kitaplar sadece çocuklarda sayfalara dalma isteği uyandırmıyor. Çağdaş çocuk edebiyatı, karanlık korkusu ve kendini kanıtlama gibi bildik konuları işleyen eserlerden geçilmiyor olabilir. Ama Joe Todd-Stanton'un çizimleriyle yarattığı, destansılığı çocuksulukla birleştiren atmosfer kesinlikle eşsiz. Metinde eksik bırakılan derinlik, incelik ve renklilik illüstrasyonlardan taşıyor. Bu sayede göz, ufak tefek tashihlerde oyalanmak yerine efsunlu tablolarda gezinmeyi tercih ediyor.

Kısacası bu seri, özellikle okumayı sevmeyen çocuklara ve onların kitaplarla olumlu bağ kurmasını desteklemek isteyenlere şiddetle tavsiye olunur! ■

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★★★★★

Çevirinin akıcılığı ★★★★★★★★★★☆☆

Kâğıt ve baskı kalitesi ★★★★★★★★★★☆☆

Redaksiyon ★★★★★★★★★★☆☆☆☆

Aynı ülkede yaşasa da her çocuğun kendine ait eşsiz ve benzersiz bir hikâyesi vardır!

Biri Türkiye'nin bir köyünde, diğeri İstanbul'un yüksek binalarında, bir apartman dairesinde yaşayan on bir yaşında iki küçük kızın mektup arkadaşlığı herkese ilham olacak bir macera ve dostluğa kapı açıyor!

FİNAL KÜLTÜR
SANAT
YAYINLARI

f finalkultursanat

ig finalkultursanat

www.finalkultursanat.com

kultursanat@final.com.tr

Ağaçlar olmadan asla

Yazan: Toprak Işık

Her bir ağaç samimi ve esprili dille kendini tanıtmış, türdeşleri hakkında ilgi çekici bilgiler vermiş. Ardından o ağacın meyvesinden odununa kadar kullanımına dair gerçekler aktarılmış.

Yerden Göğe Ağaçsın

Nilay Yılmaz

Resimleyenler: Esra İlter Demirbilek ve Canan Atay

Akademik Danışman: Prof. Dr. Ünal Akkemik

Editör: Ali Kırkar

Altın Kitaplar, 112 sayfa

Gençlerin ve çocukların bilimsel bilgiyle buluşturulması çok değerli. Bu buluşmayı kolaylaştırmak için edebiyatın aracılığına başvurmak günden güne yaygınlaşıyor. Çocuk edebiyatında bilim ne kadar baş tacı ise alana konuk olan bilim insanları da o kadar değerli. Ancak şunu da göz önünde bulundurmak gerek: Bilim, ortaya çıkışından bu yana sadece yetişkinlere ait bir alan olarak görüldüğünden henüz çocuklara uygun bir dile kavuşmuş değil. Bu nedenle söz konusu buluşmada, çocuğa özgü dil ve kurgunun ustaları olarak çocuk edebiyatı yazarlarının da hazır bulunması, süreci hem daha eğlenceli hem de daha verimli kılabilir. Nitekim, iyi niyetle, emek verilerek hazırlanmış bazı eserlerde uygun dil ve kurgu kullanılmadığından okur hedefine ulaşmadığını üzülerek gözlemek mümkün. Altın Kitaplar ise bu gözlemin çok uzağına düşen bir eserin ortaya çıkartılmasına öncülük etmiş;

Yerden Göğe Ağaçsın adlı kitabı ülkemiz okurları için yayımlamış.

Farklı disiplinlerden insanların oluşturduğu bir ekip tarafından hayata geçirilen çalışmayı proje olarak kabul etmek mantıklı. Projenin müdürü Prof. Dr. Ünal Akkemik, metin yazarı Dr. Nilay Yılmaz. İllüstrasyon ve tasarım Esra İlter Demirbilek tarafından gerçekleştirilmiş. Canan Atay ise botanik illüstrasyon sorumluluğunu üstlenmiş. Sivil toplum kuruluşu olarak Türkiye Ormancılar Derneği'nin de projeye desteğini unutmamak gerek.

Kitap için, ülkemizin park ve bahçelerinden ormanlarına kadar pek çok yerinde görülebilecek elli ağaç seçilmiş. Her ağaca iki sayfa ayrılmış. Önce her bir ağaç samimi ve esprili dille kendini tanıtmış, türdeşleri hakkında ilgi çekici bilgiler vermiş. Ardından o ağacın meyvesinden odununa kadar kullanımına dair gerçekler aktarılmış. Çizimler, iki büyük sayfada yazılardan kalan tüm boşluklara yayılmış. İlgili ağacın genel görünümü, meyvesi, tohumları ve yaprakları, asıllarını hemen ele verecek bir ustalıklarla resmedilmiş. O ağaçtan yapılan eserler de genellikle çizimler arasında yer almış. Ağacın kendi anlatımını görselleştiren resimler ise kompozisyona ayrıca dâhil olup canlılık kazandırmış. Biraz abartarak, her ağaca ayrılan büyük boyutlu iki sayfanın, bir tabloyu andırdığı söylenebilir.

Böylesi eserlerde okurun ilgisini yakalamak açısından son derece işlevsel olan ilginç bilgilerden kitapta bol miktarda var. Örneğin iki dirhem bir çekirdek deyişinin nereden geldiğini, keçiboyunuzu ağacının hikâyesinde öğrenmek pek çok okuru şa-

şırtacaktır. Marangozluktan mimarlığa ve hekimliğe kadar ağaçların nasıl kullanıldığına ilişkin özel bilgiler de verilmiş. Elbette ki ağaçları korumak için her bireyin üzerine düşen sorumluluklardan da bahsedilmiş.

Okuma keyfini azaltacak ölçüde olmasa da eserde, çoğu dile ait bazı basit kusurlar mevcut:

“Bu bölgede kedine özgü aroması ahlamlar da bulunuyor.”

Bu cümlelerin yanı sıra ufak tefek başka yazım hataları da bulunuyor. Endemik terimi ilk geçtiği yerde açıklanmamışken, sonraki sayfalarda birden fazla defa tanımlanmış. Böylesi kusurların varlığı, ülkemizde pek çok kitapta olduğu gibi, yine son okumanın gereğince özenli yapılmamasından kaynaklı olmalı.

Ağaçlar yüz binlerce yıldır, hatta bazı türleri milyonlarca yıldır canlıların yaşam mücadelelerine destek olmuşlar. Biz insanlar bu destekten en fazla pay alan türlerdeniz. Yeşil yapraklı dostlarımız olmasaydı yaşam asla bugünkü hâline gelemezdi. Bundan sonra da onların varlığına muhtacız; toprağımızdan kökleri eksik olmasın diye üzerlerine titremeliyiz. Modern yaşamın, kaynakları aç gözlü biçimde tüketen döngüsü içinde bunu sağlamak ancak bilinçli bir çabayla mümkün. *Yerden Göğe Ağaçsın* bu çabaya katkı sağlayacak çok güzel bir eser. Bir defada roman gibi okunup rafta unutulması doğru olmaz. Akla geldikçe seçilen bir ağacın hikâyesine tekrar tekrar dönülebilir. Anlatılan ağaçların çoğuyla hayatımızın normal akışı içinde defalarca karşılaşmamız da kaçınılmaz. Kitabı okuduktan sonra bu karşılaşmalar daha anlamlı olacak, ağaçların hikâyelerini öğrenen gençler ve çocuklar, yaşadıkları doğaya daha bilinçli, daha sorumluluk sahibi gözlerle bakacaklardır. *Yerden Göğe Ağaçsın*'ın, her evin kütüphanesine yakışacak bir eser olduğu, çocukların ve gençlerin yanı sıra yetişkinlerin de çok ilgisini çekeceği rahatlıkla söylenebilir. ■

Orman Olmak,
yalnızca kendi
için çiçeklenmeyi
öğrenen bir

Camgüzeli'nin öyküsünü
şiirsel, derin ve mizahi
bir dille anlatıyor. Sahibi
Serra Hanım'ın kendisine
gösterdiği ilgiyle büyüyüp
çoğalan çiçeğin hayatı, bir “ding-
dong!” sesiyle aniden değişiyor.

Bir orman olmaya giden yolun kendi
biricikliğimizi kucaklamaktan geçtiğini
anlatan yaşsız bir hikâye bul

EPSİLON YAYIN GRUBU

- Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★☆☆
- Bilgilerin çağdaşlığı ve bilimselliği ★★★★★★☆☆
- Konunun işlenişi ★★★★★★☆☆
- Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★☆☆
- Grafik tasarım ve baskı kalitesi ★★★★★★☆☆

uçan fil

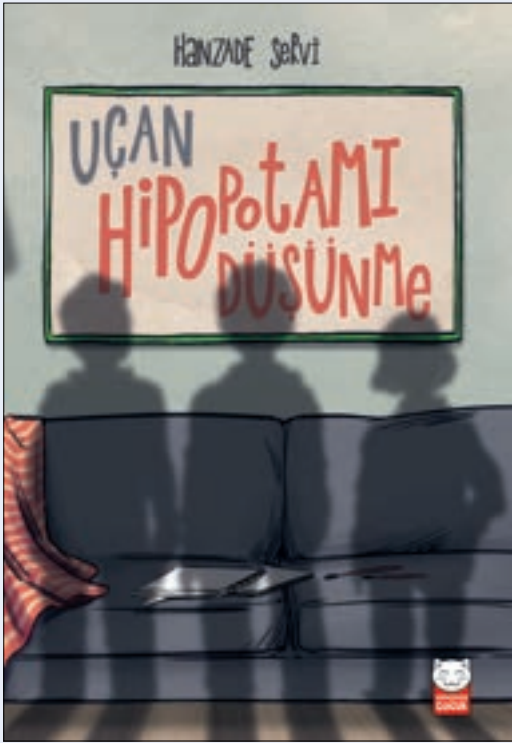
epsilon® kafkakıtap^{ak}

[/ucanfilkitap](#) [f /Ucanfilkitap](#)

Uçan hipopotamı düşünmezken düşünülenler

Önceliği karakterlerine, onların elle tutulur gerçekliğine, doğallıklarına, özgün ve ayrılmış seslerine veren Servi'nin, yazdığı öyküden öncelikle bir okur olarak zevk aldığını hissettim.

Yazan: Mehmet Erkurt

Uçan Hipopotamı Düşünme

Hanzade Servi

Editör: Özlem Akcan

Kırmızı Kedi Çocuk Yayınları, 192 sayfa

Çocukluğuma dair hatırlamayı en sevdiğim anlardan biri, Atilla Atalay'ın *Sıdıka* kitaplarına dalıp gittiğim saatlerdir. Bir yaz tatilinde *Öpücük Balığı-Fabriği*'ya başlamış, daha sonra Atalay'ın bulduğum ne kadar kitabı varsa almış, okula giderken en az bir tanesini çantamda taşımış, hepsini okuduktan sonra da baştan başlamıştım. Kim bilir kaç kez üstelik. Sevdiğin bir kitabı tekrar tekrar okumanın, içten ve dıştan gelen o "okunacak çok şey var" baskısıyla örselenmediği, en azından bunu yüzeyden baskılayan yetişkin sesin bir şekilde kulak arkası edildiği yıllardı.

Ortaokuldaki *Sıdıka* hayranlığım, üniversitede Atilla Atalay'ın bu eserine duyduğum bambaşka bir saygıyla bütünleşti. Ama yaşım kaç olursa olsun, bu kitapların hatırası aynıydı: Doğallıkla atılan kahkahalar. Büyüdükçe azalan, şimdilerde eski ihtişamına kavuşturmaya çabaladığım o kahkahalar. Diyalogun gücünü o kitaplarda, tam da sözünü ettiğim kahkahaları atarken keşfetmişim. Bu gücü daha önce izleyerek, dinleyerek hissetmeye Deveküşü Kabare'nin oyunlarından aşındım ama resimsiz bir metinde bu gücü duyumsamak, sizi içten sarsan o mizahı hissetmek bambaşkaydı. O yüzdendir ki bir eserin bende karşılık bulması hâlâ büyük oranda diyalogların doğallığında, yaratıcılığında, zekâyla ve dilin potansiyeliyle bütünleşebilmesinde yatar.

Kitaplarını ilgiyle takip ettiğim Hanzade Servi'nin yeni romanı *Uçan Hipopotamı Düşünme*, konusundan ve kurgusundan, meselesinden ve politik duruşundan öte, bana ustalıklı kaleme alınmış diyaloglar okumanın keyfini yeniden hatırlattı. Daha birkaç sayfa okumuştum ki, on üç yaşıma geri döndüm. Gülüyordum, hem de omuzlarım titreye titreye.

"Özel çocuk" kavramına, dışlanmışlığa ve topluma dâhil edilmeye dair mucit ruhlu bir roman, *Uçan Hipopotamı Düşünme*. Yetişkinlerde bambaşka kaygılarla, kimi zaman bilinçsizce örselenmiş insani duyarlılığı yeniden uyandırmaya çalışan üç

çocuğun hikâyesi, aynı zamanda bir parlak fikirler geçidi. Farkındalık psikolojisi üzerine oyunbaz bir kurguyla örülen hikâyede Kutlucan, Genç ve Dünya adlı üç kuzen, komşuları Kayaer Demiryüreklioğlu'nu (namıdiğer KayDem'i) mutsuz eden şeyin ne olduğunu merak ederler. Buldukları gizemli mektup onları, bütününe parça parça eriştikleri bir aile hikâyesine, büyük bir ayıbın telafisine ve farkındalık uyandırma amacıyla kuracakları yaratıcı planlara götürecektir.

Önceliği karakterlerine, onların elle tutulur gerçekliğine, doğallıklarına, özgün ve ayrılmış seslerine veren Servi'nin, yazdığı öyküden öncelikle bir okur olarak zevk aldığını hissettim. Diyaloğu önce karakteriyle bizzat kurduğuna, onların sesini önce kendisinin duyduğuna emin oldum. Anlatıcının hayata dair çıkarsamalarında, yorumlarında, vurgularında, kendisiyle dalga geçişlerinde, zaaflarını dile getirişinde ve diğer karakterlerin tepkilerinde yazarın eşliğini duyumsadım. Karakterleri bu denli otantik kılan şey yazarın onları yalnızca etraflıca tanınması değil, aynı zamanda onları hakiki kılacak şekilde seslendirmesiydi.

Kitaptaki diyalog ustalığı yalnızca karakterler arasında değil, aynı zamanda anlatıcı ve okur arasında da kendini gösteriyor. Kutlucan Can'ın kendi adını ve soyadını söyledikten sonra metinde bir paragraf boşluğu vermesi ve *"Burayı gülmen için boş bıraktım,"* demesi, kitaptaki yaratıcı geçişlerden yalnızca biri. Ergenliğin başlarındaki bir çocuğun eleştirel zekâsı, anlatının iskeletini oluşturan yapıtaşlarından biri. Özsaygı, kendine merhamet, anlatıcının gözünden kavramsallaştırılıyor. Biyolojik tanımlarla kısıtlanan, -özellikle son zamanlarda- dışlayıcılıkla, ötekileştiricilikle, merhametsizlikle öne çıkarılan aile kavramının sınırları, bir apartman metaforu üzerinden genişletilirken, hak ettiği sıcaklığa, kapsayıcılığa kavuşuyor. Kutlucan'ın hayata ilişkin sorularını yazdığı defter, yetişkin dünyada gözlemlediği çelişiklere ilişkin notları, -ki bunu Ayşe

Güren'in *Miryalı Sarp Sakin'e Göre Dünya'sında* da yoğunlukla görürüz- günün sonunda da *"Hiçbir konuda, gerçek anlamda sonuca varamıyorum,"* demesi, soruların büyümekte ve hayatı ileri taşımadaki önemini hatırlatıyor. Çünkü, Kutlucan'ın da vurguladığı üzere, *"kimse düşünmenin sıkıcı bir hobi olduğunu iddia edemez."*

Çocukların, kendilerini anlatırken ve "çocuk olmayı" kavramsallaştırırken giriştikleri sosyal ve psikolojik temellendirmelerde yer yer yetişkin sese kaydıklarını düşündüm. Çocukluktaki samimi meraka ve bunun büyüdükçe yerini tek tipleştirici önyargılara bırakmasını anlatırken, yazarın son derece haklı, anlaşılır ama bir o kadar da yetişkin bir berraklıkla tınlayan öfkesini duydum. Karakterler gözümün önünde bir tiyatro sahnesindeymiş gibi canlanırken, ilk dörtte üçlük kısımda mizaha ve dolaylamaya duyulan güvenin, aslında son çeyrekte de büyük ölçüde sürdürülebileceğini; böylece son diyaloglarda yer yer blok hâline gelen açıklayıcı cümlelerin yerine romanın özgün anlatı sesinin kapanışa kadar devam edebileceğini hayal ettim. Bununla birlikte, kitaptaki parlak fikirlerden ve kurgudaki inceliklerden bazılarının son sayfalarda, şaşırtıcı bir şekilde ve kitabın esas meselesine eşlik eder bir yaratıcılıkla ortaya çıkması sayesinde, kendimi yeniden ilk sayfalardaki duygu ve zihin rayında buldum.

Elimde kurşun kalem, sevdiğim ya da kahkaha attığım cümleleri çizerek okuduğum, kalemtırışa da birden çok kez ihtiyaç duyduğum bir roman oldu *Uçan Hipopotamı Düşünme*. Aklımda uçan hipopotamlar, şimdi sıra okuyacağım yeni bir Hanzade Servi romanında. ■

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★★★★★
Kurgunun özgünlüğü ve tutarlılığı ★★★★★★★★★★☆
Kapak tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★★★★★★
Redaksiyonun titizliği ★★★★★★★★★★

Yeni Bir Sihir, Başka Bir Heves: Zamansız

Tekin'in karakterleri, birbirlerinden veya kendi tabiatlarından vazgeçmektense bu bilinmez yakınlık içinde yeni bir dil kurmaya meylediyorlar roman boyunca.

Yazan: Deniz Poyraz

Zamansız

Latife Tekin

Editör: Pelin Özer

Can Yayınları, 120 sayfa

Latife Tekin, *Manves City* ve *Sürüklenme*'nin dumanı henüz üzerimizde tüterken, bizi yepyeni bir kitapla selamlıyor. Geçtiğimiz aylarda Can Yayınları etiketiyle raflardaki yerini alan *Zamansız*'ı karantina günlerinde yazmaya başlamış Tekin. Eserin arka kapağı böyle söylüyor. Belki de bundan sebep, gürül gürül yaşam fışkıran bir atmosferde, masmavi göl kenarlarında ve yemyeşil dağ yamaçlarında, tutsaklık duygusu altında dile gelen canlıların sesleriyle açılıyor hikâyeye. Kafese vurulmuş büyük ak balıkçılların özgürlük ağıtları, gölü besleyen nehirlerin kuruyan yataklarında yankılanıyor. Baştan ayağa şiirsel bir anlatımın hüküm sürdüğü metinde düşünceler de aynı şiirsellikle incelik derinleşiyor.

Zamansız, yazarın külliyatı adına yeni bir ufuk sayılmasa da Tekin, Türkçe edebiyatta seneler önce açtığı o yepyeni yoldan bizi daha dingin adımlarla yürütüyor bu romanıyla. Böylece yol, Tekin okuru adına daha bir belirginleşiyor, içselleştiriliyor. Bu anlamda, tarifi yalnız Tekin'in mutfağındaki küçük not defterlerinden birinin arasına gizli o "kadim büyüye" kapılıyorz sayfaları çevirdikçe. Fakat bu büyü uyuşturan, dindiren, sarmalayan bir büyü "olmamakla" beraber; dürtüp uyandıran, harekete geçiren bir tesir bırakıyor okurda. Bu tesirin oluşumuna katkı yapan unsurları ilerleyen satırlarda dilimiz döndüğünce ele almaya çalışacağız.

Öncelikle, “gece dalgalanırken, sazlıkta bir kamışın gölgesine dolanmış” ve o kamıştan bir kalem yapıp öyle yazmış *Zamansız*’ı Latife Tekin. Fantazyayla gerçeğin kesişim alanında; fakat ne o yana ne bu yana kaymadan; edebiyat denen denizin dimdirekt ortasından geçiyoruz okudukça. Suyun en derininde bile nefes alarak; hiç yüzme bilmiyormuşuz gibi fakat boğulmadan, su yutmadan. Varoluşun, aşkın ve tabiatın mahrem noktalarında es’ler verdiriyor Tekin. Şamanik öğeler, hayvan ruhları, söylenceler gün yüzüne çıkıyor bu anlarda. Dünün ve yarının yitirildiği, şimdilerin ise uzayıp anbean hikâyelere bölündüğü bir zamanda, sonsuz bir sesle soruyor karakterler: “Neredesin sevgilim?” Ancak bu, meçhul boşluğa sorulan cevapsız bir sorudan ziyade kendini arama, tanımlama, algılama biçimine dönüşüyor metinde. Aynı gölün hayvanlarını anlatıyor Latife Tekin. Bir hayvanın gözünden sürüngeinden kanatlısına, omurgasızından memelisine bütün hayvanlara, doğaya ve nihayetinde insana baktırıyor. Kitabın kapağında bile stilize biçimde tasvir edilen gelincik ve su yılanının birbirlerine duydukları bitimsiz tutku, romanın üzerinde yükseldiği ana iskeleti oluşturuyor denebilir. Gelinciğin ait olduğu “sisle gölgelenmiş yeşilimsi dağlar” nasıl “rüya gibi canlanıp parlıyorsa toz mavisi göğün altında”, deniz yılanının yüzgeçleri de “göğün katları ve gölün derinliği” arasında aynı tutkuyla parıldıyor. Biri kara diğeri su hayvanı olan bu iki canlının imgelediği şeyse bir tür bilinmezliği, belki de imkânsızlığı hatırlatıyor okura. Tekin’in karakterleri, birbirlerinden veya kendi tabiatlarından vazgeçmektense bu bilinmez yakınlık içinde yeni bir dil kurmaya meylediyorlar roman boyunca. Titiz bir rastgelelikle bölümlendirilen romanın dili bazen yazının fontu bazen de metinde bırakılan boşluklarla beraber çeşitli duygulara dönüşüyor okurda. Bir “daktilo vuruşuyla” zamanlar öncesine, hikâyeler ötesine geçiş yapıyoruz sanki.

Zamansız’ın zengin alt metni hem şimdinin hem geleceğin okuru için pek çok öge barındırıyor.

Bunların belki de en değerlisi ağaçların, mantarların, cılız otların ve tüm faunanın köklerinin toprağın altında birbirlerine nasıl da sınıksız sarıldıklarını hatırlatması. Tekin’in yakın zamanda ürettiği işlerin tümüne baktığımızda da benzer bir tema görüyorduk. Latife Tekin, Türkiye’nin özellikle son on beş-yirmi yılda içine sürüklendiği bu talan süreciyle, bilhassa doğanın radikal bir rant hırsıyla acımasızca yok edildiği yağma düzeniyle fena hâlde derdi olan ve bu derdi de yaşamsallaştırmayı başarmış bir yazar. Onun kaleminin en kuvvetli yanı da buradan geliyor olabilir. Yani, okurunu direnmeye çağırmadan barikatın önüne koyuyor yazdıklarıyla. *Berci Kristin Çöp Masalları*’ndan hatta *Sevgili Arsız Ölüm*’den bu yana, Latife Tekin okurken en değişmeyen şey, yazarın okurda yarattığı bu hissiyat olabilir.

Latife Tekin, ilk eserlerini Türkiye’nin içinden geçtiği “Eylüllü” zamanların heyulasında, toplumsal çöküşün ve belirsizliğin karanlık sosyal-siyasal atmosferi altında ve ayrıca, köşe başlarının kimi edebiyat komiserlerince tutulduğu bir sanat ortamında gencecik bir yürek olarak ortaya koymuş; bu eserlerle de çağdaş Türkçe edebiyatta bir kırılma, sarsıntı yaratmayı başarabilmiş bir yazar. Bugün hâlâ özgün üslubundan ödün vermeden; ama kalemini yeniliğe açarak yazıyor Tekin. Çağın rengine bulanmadan; fakat çağdaş toplumun dertlerini ıskalamadan üretmeye devam ediyor. Bu anlamda, *Zamansız* hakkında edilecek en güzel söz “Bir Latife Tekin romanı” olabilir.

Zamansız, kendi “yılan balığını bekleyenlere” veya kendi “gelinciğini arayanlara” hatta zeminsiz, tanımsız ve zamansız hissedenlere bilgece bir selam niteliğinde. İyi okumalar. ■

Dilin açıklığı ve akıcılığı	★★★★★★★★☆☆
Kurgunun özgünlüğü ve tutarlılığı	★★★★★★★★☆☆
Kapak tasarımı ve baskı kalitesi	★★★★★★★★☆☆
Redaksiyonun titizliği	★★★★★★★★☆☆

Barışı nasıl hayal ediyoruz?

Mehmet Atilla'nın Kardak kayalıkları üzerinden kurduğu "barış" hikâyesi, tüm karakterlerin rüzgârın çeşitleriyle isimlendirildiği bir mücadele ve direniş hayali. Bu mücadele ve direniş hikâyesi, kitabın arka kapağında yer alan bilgiye göre "enerjisini", Çocuk Hakları Sözleşmesi'nden alıyor: "*Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre, çocukların düşüncelerini özgürce açıklama hakları vardır. Hem de ülke sınırlarına bağlı olmaksızın ve istedikleri bir araçla.*"

Hayal Rüzgârları
Mehmet Atilla
Editör: Burhan Düzçay
Tudem Yayınları, 152 sayfa

Yazan: Sema Aslan

Hayal Rüzgârları, küçük bir kasabada (Bodrum) yaşayan Meltem'in savaş tamtamlarını duymasıyla başlıyor. Odasının penceresinden Yunan adalarını gören; sırtını dağa yaslamış, yüzünü denize çevirmiş bu kasabada ailesiyle mutlu mesut yaşayan Meltem, o sabah savaş uçaklarının, helikopterlerin, hücumbotların korkutan, kaygılandırıcı sesiyle ve görüntüsüyle karşılaştığında, korkusunu somutlaştıran bir gerçekle de yüzleşir: Anne babasının çaresizliği. Güvende, emniyette olduğu hissini sarsan bu yüzleşme, kaygısını artırırken zihnini ve bedenini de yorar. Belki yükselen kaygısı ve yorgunluğu nedeniyle, bu sıcak sabahın üstünden henüz çok kısa zaman geçmişken, bir hayale dalar Meltem. Biz okurlar, bu hayalin peşinden sürükleniriz -aşağı yukarı kitabın sonuna kadar. Ki orada okuru bekleyen küçük bir sürpriz var.

Roman karakterlerinin isimleri, okuduğumuz hikâyenin gerisinde başka bir hikâyenin de anlatıldığı bilgisini sezdiriyor. Karakterler, Türkiye ve Yunanistan'dan, barış için kolları sıvamış çocuklar: Meltem, Poyraz ve Bora Türkiye'den; Tifonas, Notos ve Anamos ise Yunanistan'dan. Her iki ülkenin çocukları, bu yolculukta bir tür rehberlik de alıyor:

Zefirya ve Provezza.
Mevzu Kardak kayalıklarıyken hikâyede askerler de bulunuyor: Yüzbaşı Karayel, Astsubay Kasırğa ve İmbat Çavuş. Son olarak, romanın sürpriz karakterlerinden biri olarak karşımıza çıkan Birleşmiş Milletler

Genel Sekreteri de bu sıralamada yerini alıyor: Antonio Wind.

Tam olarak “Hayal Rüzgârları” bu.

Yazar, mekânı tasvir ederken, rüzgârları kullanıyor. Zaten roman kişilerinden Yüzbaşı Karayel de bu saptamayı yapıyor çocuklarla daha ilk tanışmasında: *“Kardaklar küçücük bir yer ama bütün rüzgârları birleştiriyorlar her nasılsa.”*

Mitolojide de mekân tasvirinde rüzgârlar önem taşır: Gökyüzünün dört bir yanına yerleşmiş rüzgârların -en azından Tanrısal rüzgârların-, insanların yaşamını kolaylaştırdığını görüyoruz: Gökyüzünün batı (Zephyros), kuzey (Boreas), güney (Notos) ve doğusuna (Euros) yerleşmiş olan bu rüzgârlar, denizcilerin yönlerini bulmalarına yardım ediyor, seyir ve ticaret mevsimini açıyor, meyvelerin olgunlaşmasını ya da sürülerin çoğalmasını sağlıyor. Bu hikâyede rüzgârlar, barış için tüm yönlerden eserek iki kayalık arasında buluşuyor. Tam yaz bitiminde, deniz hâlâ sakinken yola çıkan çocuklara ilham veren, sadece/pür barış hayalidir. Kitaptan alıntıyla: *“...Yalnızca biz değil, Yunan çocuklar da gelecek oraya. Kardaklardan birine biz yerleşeceğiz, ötekine onlar. Sonra da tüm dünyaya diyeceğiz ki, bundan sonraki toplantılara bizi almazsanız, bu kayalıkları terk etmiyoruz. Söz verin gidelim. Vermezseniz buradayız!”*

(Savaşın ya da savaş atmosferinin yarattığı “rastgele yaşıyoruz” duygusunu da rüzgârlar üzerinden

düşünmek pekâlâ mümkün. Typheus’un kadavra-sından doğan ve ortalığı toza dumana katan rüzgârlar var bir de!)

Karakterlerimiz, Kardak kayalıklarına çıkar ve etkisini uluslararası boyutta gösteren tarihi bir eyleme imza atarlar... Bu arada toprağın az altında eylemlerini güçlendiren bir de saat bulurlar. İkinci Dünya Savaşı sırasında Kardak kayalıklarında bulunan askerlerden birinin kaybettiği saat, hikâyede kilit rol oynar.

Yaşları on, on bir olan çocuklar Kardak kayalıklarına nasıl gittiler, aileler nasıl çıldırmadı, ulusal ve uluslararası kurumlar, sivil örgütler, sosyal medya hesapları gibi geniş bir iletişim ağını kurmak ve kullanmakta nasıl bu kadar mahir olabildiler... gibi sorular, hikâyenin içinde bir ölçüde cevaplanırsa da *Hayal Rüzgârları* okunması kolay bir kitap değil. Macera, serüven türünün okurda yarattığı heyecana, bu kitabı okurken de kapılmak mümkün. Ayrıca bir eylemlilik, aktivizm hikâyesi olarak okurun maceraya duygusal katılımını da -bunun handikaplarını da unutmamak gerekir- sağlıyor olabilir. Ve “sınır kasabası”nda yaşamının sonuçlarından biri, günümüz dünyasında çatışma ve savaş olabileceği için mekânı sınır yerleşimi olan hikâyede çocukların öncü rol üstlenmesi ya da gündemlerinin üst sıralarında savaş başlığının bulunması kuvvetli bir ihtimal olarak karşımıza çıkabilir. Tüm bunlarla birlikte, bu hikâyede çocuğun payına düşen yükün oldukça ağır olduğunu düşünüyorum. *“Her şey hayal etmekle başlar,”* cümlesi de bu ağırlığı hafifletmiyor. Son olarak, üzerine düşünülebilecek bir diğer konu da çocukların askerler ve de politikacılarla diyalogları ya da bu ilişkilerin kuruluş biçimi. ■

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★☆☆

Kurgunun özgünlüğü ★★★★★☆☆

Grafik tasarım ve baskı kalitesi ★★★★★☆☆

Redaksiyonun titizliği ★★★★★☆☆

Abilik: Kardeşle Oynama Sanatı

“Duygular doğru ya da yanlış değildir,” cümlesi kitabın hem ağırlık merkezinde yer alıyor hem de ana caddeden biraz uzakta kalıyor.

Tırtık Pırtık'la Tanışıyor

Robert Starling
Türkçeleştirenler: Tuğçe Toğo ve Belce Ünüvar
Final Kültür Sanat Yayınları, 32 sayfa

Kardeşimin muzlarını yiyip bitiren ben, yatağın tamamına yakınına kaplayıp onu daracak alana sıkıştıran ben, annemin kardeşimin “misafir” olduğunu söylemesinin üstünden biraz geçince “bu misafir ne zaman gidecek” diyen ben, altıma yapıp “onunkini temizliyorsun benimkini de temizle” diyen maalesef yine ben. Bütün bunların faili olarak, kardeşe duyulan kıskançlık temelli karmaşık duyguları ele alan Tırtıklı Pırtıklı çocuk kitabını değerlendirecek olan kim peki?

Tırtık ile tüterken tanışmıştık, öfkesine hâkim olamıyordu. Şimdi kıskançlık süvarisi olarak yollar aşıyor. Mutlu bir çocukken, her şey yolundayken ve anne babasının biricik sevgili çocuğuyken bir yumurta çıkagelmesin mi? Hastaneden bebekle gelmeye benzer, çantalı mantalı kapıdan gelişleri en az Tırtık kadar tatlı bir espri. Yumurta tık tıklıyor, çatlıyor patlıyor. Pırtık, Tırtık'ın anne babasına, evdeki toplam sevgiye, gözü gibi baktığı oyuncaklarına ortak oluyor. Hem de ortaklar arasında her zaman birinci! Tırtık, iletişimi ima, dolaylama, içine atmayla takas eden yurdum insanına benzer şekilde duygularından kimseye bahsetmiyor. Ateşli

Yazan: Adnan Saracoğlu

Kanatlar gösterisine gidemeyişleri, duyguları taşıran son gelişme oluyor. Görünmüyorum o hâlde yokum oyunu oynayıp saklanıyor. Babası onu bulup duygularını açığa çıkarınca sağalma seansları başlıyor.

Öğreticilik konusu, çocuk kitapları açısından epey çetrefillidir. Öğretmeyen çocuk kitabı pek az olsa da öğretme ve bilgilendirmeyi kadrajın ortasına yerleştirircesine öne çıkarmak kitabın sanatsal yönünü, estetik boyutunu kötürüm kılar. *“Duygular doğru ya da yanlış değildir,”* cümlesi kitabın hem ağırlık merkezinde yer alıyor hem de ana caddeden biraz uzakta kalıyor. Baba anlatıyor, Tırtık anlasın diye örneklendiriyor. Tırtık, kendi bebeklik günlüğünde, bebek kendisiyle tanışıyor. Hatıralar geçmişini anlama kolaylığı sağlıyor. Tırtık Pırtık gibi ilgi gördüğünü, aynı yollardan geçtiğini fark ediyor. Bebekliği ve abiliği arasında köprü kuruyor. Fazlasını da yapıyor: Kendisine Pırtık'ın gözünden bakıyor ve gördüğü şeyi hiç beğenmiyor. Anne babası ona günlük mü hazırlamıştı, abi olarak çocuk dopingiyle daha bile güzelini Pırtıkçıya yapıveriyor.

Bir yığın detayla, zengin bir görsel kurguya sahip kitapta Robert Starling, iki kardeşin duygularının yamacında; aileyi, çevreyi, komşuluğu ve değişimi anlatıyor. ■

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★★★★★

Öykünün özgünlüğü ★★★★★★★★★★☆

Grafik tasarım ★★★★★★★★★★☆

Baskı kalitesi ★★★★★★★★★★☆

İYİLİK YOLCULUĞU İÇİN MACERA EKSPRESİ'NDEKİ YERİNİ AL!

Özgür Balpınar, çok satan 'Ekspres' serisinin yeni kitabı Macera Ekspresi'yle iyilik dolu bir dünya için kahramanlarını efsanevi bir yolculuğa çıkarıyor. Yiğit, Nil, Can ve Narin; bu yeni macerada daha iyi bir dünya hayaliyle Kötülük Krallıkları'nın gezegeninde zorlu bir mücadeleye girişiyor.

En okuma için
karekodu cep telefonla
kameranca okutunuz.

ŞEHİRLER VE EFSANELER ARASINDA DESTANSI BİR YOLCULUK

Edebiyatımızın usta kalemlerinden Abdullah Harmancı, yeni kitabı Bir Şehir Kalbimi Çaldı'da, okurlarını gizemli şehirler ve efsaneler üzerine muhteşem bir keşif yolculuğuna çıkarıyor. Harmancı, bu keşif yolculuğunun her adımında farklı bir gizemin izini sürüyor.

YAZARIN DİĞER KİTAPLARI

- 1 ilgenctimas.com
- 2 timasilkgenc
- 3 timasilkgenc
- 4 timasilkgenc

En okuma için
karekodu cep telefonla
kameranca okutunuz.

Kafacanlar'ın mahallesinde oyun var

Öykülerin hepsinde birer "sürprizli son" var. Arka kapağın içine saklanan fazladan bölümlerde yazar karşımıza çıkıyor. Onu kâh editöründen gizli gizli yeni bir bölüm eklerken kâh gizli çalışma odasında Janjanca dilini oluştururken görüyoruz.

Yazan: M. Banu Aksoy

**Kafacanlar -
Ben de Oynayabilir miyim?**
Tülin Kozikoğlu
Resimleyen: Murat Kalkavan
Editör: Keriman Güldiken
Doğan Çocuk, 32 sayfa

**Kafacanlar -
Amma da Korktunuz!**
Tülin Kozikoğlu
Resimleyen: Murat Kalkavan
Editör: Keriman Güldiken
Doğan Çocuk, 32 sayfa

**Kafacanlar -
Yardım İster misin?**
Tülin Kozikoğlu
Resimleyen: Murat Kalkavan
Editör: Keriman Güldiken
Doğan Çocuk, 32 sayfa

**Kafacanlar -
Tabii ki Ben Kazanacağım!**
Tülin Kozikoğlu
Resimleyen: Murat Kalkavan
Editör: Keriman Güldiken
Doğan Çocuk, 32 sayfa

Sadece kalabalık bir mahallede yaşayanlar, kalabalık mahallelerin ne kadar karışık ve renkli olduğunu bilirler. Kalabalık mahalleler hayatın küçük ölçekli bir versiyonu gibidir. İçinde her türden her huydan türlü çeşit insan olması kaçınılmazdır. Kalabalık mahallede çocuk olmak ise en güzeldir. Kendinizi kalabalık bir arkadaş grubunun içinde bulmanız olasıdır. "Kafacanlar" da işte böyle bir mahallede yaşayan sekiz çocuk. Bir de Fincan adında köpek dostları var.

Yazar Tülin Kozikoğlu, "Kafacanlar"ın ortaya çıkışını şöyle anlatıyor: "Biz bu dokuz kahramanı çok ama çok seviyoruz. O kadar ki ben kendimi ekrandan yanaklarını sıkıştırırken, alınlarından öperken falan buluyorum. Zaten aslında tek bir kitap olacaktı... Sonra o kitaptaki yan kahramanları öyle bir çizdi ki sevgili çizerimiz, dedim 'Bu böyle olmaz! Bu kahramanlar kendi öykülerini istiyor!' Böylece kolları sıvadık, giriştik mi sekiz kitaplık seri projesine..."

Serinin şimdilik dört kitabı yayımlandı. *Amma da Korktunuz!*, Mercan'ın kamp yapma hayaliyle başlıyor. Mahalledeki boş evin bahçesinin harika bir kamp alanı olabileceğini düşünen Mercan hemen arkadaşlarını ikna etme işine girişiyor. *Çünkü kamp dediğin arkadaşsız olmaz!* Kamp kurulur da korku öyküsü anlatılmaz mı? Sıra Mercan'ın anlattığı öyküye geldiğinde olanlar oluyor.

Ben de Oynayabilir miyim?, bir futbol hikâyesi. Efecan'ın canı bir gün top oynamak istiyor ve takım kurmaya karar veriyor. Ancak Efecan takıma katılmak için başvuran herkesi başka bir bahaneyle geri çeviriyor. Hâliyle sonunda ne takım kurabiliyor ne de maç yapabiliyor. Reddedilenler ise tadından yenmez bir mahalle maçı yapıyorlar. Peki ya kitabın sonu? Kitabın bir sonu var elbette ama editör, yazar ve çizer elbirliğiyle oturup yeni bir sona imza atıyorlar.

Yardım İster misin?'in başrolünde Janjan var. Janjan mahalleye hiç kar yağmayan bir yerden taşınmış. O kış nihayet dileği gerçekleşiyor ve mahalledeki her

çocuğun çılgınlar gibi oynadığı bir kar bolluğu yaşıyor. Janjan bir süper kahraman kardan adamı yapmak için kolları sıvıyor. Arkadaşlarından gelen yardım tekliflerini reddediyor. Neyse ki mahallenin köpeği Fincan'ın başına gelen küçük bir kaza sayesinde aradaki yanlış anlaşılma çözülüyor.

Serinin şimdilik yayımlanmış son kitabı *Tabii ki Ben Kazanacağım* adını taşıyor. Bu sefer konu rekabet. Alpcan'ın bütün istediği bir yarışmada birinci olabilmek. Ancak ne resim yarışmasında ne futbol müsabakasında yeterince iyi. Onun iyi olduğu şey sinek yakalamak. Bu kadar iyi olduğu bir konuda ondan daha iyisinin olamayacağını hesaplayan Alpcan mahallenin ilk sinek yakalama yarışmasını organize diyor. Birinci olacağından o kadar emin ki yarışma başladıktan sonra olup bitenler Alpcan'ı oldukça şaşırtıyor.

Pandemi sonrası sosyal becerilerin yeniden geliştirilmesini de hedefleyen "Kafacanlar" serisinde her kitap farklı bir sosyal beceriye odaklanıyor: Yardımlaşma, farklı olanı kabul etme, takım ruhu, işbirliği, uyum, rekabet, korku... Her seferinde yeni bir durum ya da duyguyla karşı karşıya gelen kahramanlar bunların üstesinden gelmeyi başarıyorlar. Onlar için sorun yaratan konu ya da duygu her ne ise onu kabullenmeyi ve hayatına bu yeni bilgiyi ekleyerek devam etmeyi başarıyorlar. Üstelik her seferinde doyasıya oyun oynuyorlar.

Kitaplar her defasında bir mahalle resmiyle başlıyor. Ama bu sahneler her seferinde farklı bir zaman dilimini yansıtıyor. Devamında ise her kitapta farklı bir görsel kurgu yapılmış. Serinin dinamik grafik tasarımı bize bazen bir çizgi film izliyor, bazen çizgi roman okuyor hissi yaşıyor. Murat Kalkavan'ın yerli resimli kitaplara yepyeni bir soluk getirdiğini söyleyebiliriz.

Öykülerin hepsinde birer "sürprizli son" var. Arka kapağın içine saklanan fazladan bölümlerde yazar karşımıza çıkıyor. Onu kâh editöründen gizli gizli yeni bir bölüm eklerken kâh gizli çalışma odasında Janjanca dilini oluştururken görüyoruz. Her seferinde okurla etkileşime girerek onları yazım sürecinin bir parçası hâline getiriyor.

Sırada Sercan, Tarcan, Alican ve Egecan'ın öyküleri var. Kafacanlar'ın hangi sorunların üstesinden geleceğini önümüzdeki aylarda öğreneceğimizi umuyorum. ■

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★★★★★

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★★★★★

Grafik tasarım ★★★★★★★★★★

Baskı kalitesi ★★★★★★★★★★

O Güzel Bostanımız

Bir bostanda komşularıyla birlikte tohum ekip hasat yapan küçük bir kızın yaşlı bir kadınla kurduğu sevgi dolu ilişki... Yüreklere dokunan, mevsimlere yayılan sıcak bir öykü...

Yazan: Zoë Tucker

Resimleyen: Julianna Swaney

Çeviren: Sumru Ağırürüyen

f meavyayincilik

ig meavyayincilik

tw meavyayincilik

www.meav.com.tr

Jack ve kendini kaybetmek üzerine birkaç küçük not!

Yazan: Gökçe Gökçeer

Görünen o ki, Kaptan Jack diğer kaptanlardan bir parça farklı. Çoğu okurun alışkın olduğu resimli kitaplardan bir parça farklı olan bu kitap da varoluşunu kaptana borçlu.

Jack ve Kaybolan Zaman

Stéphanie Lapointe

Resimleyen: Delphie Côté-Lacroix

Türkçeleştiren: Elif Şiir Şentekin

Çınar Yayınları, 96 sayfa

Zamanının çoğunu denizde geçirmek, bir kaptan için garip sayılmaz. Onu -balıkçıların gözünde- garip kılan başka şeyler vardı. Mesela balıkları -ki hiç ilgisini çekmezdi- yakaladığında onları yeniden denize geri atması oldukça garipti. Ya da teknesinde yarattığı bostanda havuç, patates, pancar, şalgam ve daha nicesini yetiştirmesi. Zor günler için...

Oysa zor günleri, hem de en zor olanlarını yıllar önce yaşamıştı Kaptan Jack. Oğlunu yutan, sırt yüzgeci yaralı gri balınayı gördüğü o korkunç günde yaşadıklarından daha zor ne yaşayabilirdi ki?

Balınanın yuttuğu oğluna kavuşmak için yıllardır gri balınanın yolunu gözleyen ve geceleri bulduğu hemen her kitabı okuyup piposunu tütürerek yalnızlığını hafifletmeye çalışan bu garip adamın kitaplardan öğrendiği en ilginç

bilgi belki de şuydu: Dünyada yalnızca dokuz çeşit tilki vardı. Kaptan Jack'in favorisi ise kutup tilkisiydi. Sebebini biz öğrenemedik ama o bile bilmiyordu belki de... Garip dedikleri adamın aslında içten içe deli olduğunu düşünüyordu insanlar. Aynı zamanda kaba ve öfkeli olduğunu da... Bencil olduğundan da şüpheleri yoktu. Kesin olarak yanıldıkları tek bir şey vardı: Jack deli değildi.

Yüz elli yaşından daha fazla olduğunu düşündüğü, sırt yüzgeci yaralı o gri dev balınayı bulmak tek hedefiydi kaptanın. Bir gün balınanın midesinin içinde otururken buldu oğlunu. Ama ne oğlan aynı kişiydi ne de onu bulan babası. Her şeye iyi geldiği söylenen zaman, belli ki onlara iyi gelmemişti. Acaba bulduğu oğlu muydu? Ya da gerçekten oğlunu bulabilmiş miydi?

Mitlerden bugüne balinaların midesinde

Öyküyü buraya kadar kendimce, biraz da uzunca anlatmamın sebebi, bundan sonra devam edeceğim kısmın daha iyi anlaşılır olmasını sağlamaktı. Kitabın geneline hâkim olan karanlık atmosfer, monokrom ağırlıkta ilerleyen çizimler ve ne yazık ki hüznü son, pek çok okur için cazip görünmeyebilir. Ancak bunu "çocuklar için kurgulanmış bir resimli kitap" cenderesinden uzaklaşarak değerlendirirsek, karşımızda son derece dokunaklı, sofistike ve aynı zamanda çok katmanlı bir metin olduğunu anlayabiliriz.

Karanlık atmosferlerden ve derinlikli metinlerden çekinmeyen, karamsarlığa ve endişeye kapılmadan

kendini hüznün akışına bırakabilen okurlar için müthiş bir okuma deneyimi vadediyor *Jack ve Kaybolan Zaman*. Hızla geçen hatta kaybedilen zamanın, verilen kararların insana başka neler kaybettiirdiği, kazandırdığı ve insan ilişkileri üzerine düşündürüyor.

Ödüllü yazar, şarkıcı, oyuncu ve yönetmen gibi birçok kimliği sırtlanan Stéphanie Lapointe, bu melankolik metninde, mitlerden en iyi bildiğimiz romanlara kadar pek çok kaynaktan tanıdığımız balinaların izinden gitmeyi seçmiş, hatta bu muazzam canlıyı merkeze koymuş. Tüm öykü onun etrafında ama ondan apayrı şekilleniyor...

Delphie Côté-Lacroix ise yalın çizimleriyle yarattığı güçlü ve puslu atmosfer sayesinde okuru okyanusun derinliklerine çekiyor. Okuduğu metnin içinde oradan oraya savrulan ve onu iyi anladığından emin olmaya çalışan dikkatli okur için bazen zorlayıcı bazen destekleyici etkisini hissettiriyor. Her sahnesinde çıtayı daha da yükselten Lacroix, kitabın sonunda Jack'in oğluluyla karısının kazaklarına sarılarak yattığı ve hemen ardından gelen dürbün ve pusulanın yer aldığı sahneyle yürekleri delip geçiyor.

Oğlunu ve eşini arayan bir adam, oğlunu ve eşini arayan bir kadın, bir deniz kazasında darmadağın olan bir aile ve dışarıdan bakan yabancı gözlerin tam olarak çözemediği dramatik bir öykü. Kayıplar üzerine, harika bir çalışma. Kayıplarla kast edilen bazen sadece sevdiklerimizin kaybı değildir. Kendimizi de kaybedebiliriz. Yani tam olarak şöyle:

"(...) Gürültüde kaybolabiliriz. Ya da sessizlikte... Nereydeyse her yerde kaybolabiliriz aslında."

Elif Şiir Şentekin'in Fransızca aslından çevirdiği, 2019 yılında Kanada Edebiyat Ödülleri'nde birinci olan, sinematografik anlatımı ve felsefi sorgulamalara olanak tanıyan metniyle her yaşta okura hitap eden bu kitabın, hakkını verecek tüm okurlara ulaşmasıdır temennim. ■

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★★★★★

Öykünün özgünlüğü ★★★★★★★★★★☆☆

Grafik tasarım ★★★★★★★★★★

Baskı kalitesi ★★★★★★★★★★☆☆

64
Sayfa

Yaş
5+

Ebat
21*27

FARKLILIKLARIMIZ NE OLURSA OLSUN, DÜNYANIN ÇOCUKLARI OLARAK HEPİMİZ, BİRİZ!

fibula

@fibulayayincilik
www.fibulayayincilik.com

Denize dalmak, Ay'a gitmek gibi bir şey olabilir mi?

Ettore, sualtı dalışı yapacağı günü iple çekiyor. Büyük gün, denize olan sevgisini göstermesi gereken bir karşılaşmayı beraberinde getiriyor. *Benim Babam Dalgıç*, okuru içine çeken tasvirlerin yanında, hikâyeyi parlatan kuvvetli bir görsel dil ve tasarıma sahip.

Benim Babam Dalgıç

Elisa Sabatinelli

Türkçeleştiren: Filiz Özdem

Resimleyen: Iacopo Bruno

Editör: Hazel Bilgen

Yapı Kredi Yayınları, 92 sayfa

Yazan: Itır Yıldız

Denize, içindeki yaşama, arkadaşılığın gücüne ve çocukluk hayallerine selam duran *Benim Babam Dalgıç*, nesiller boyu denizlere açılmış bir ailenin en genç ferdi olan Ettore'nin, heyecanla beklediği ilk dalışını yapmasıyla önüne açılan macerayı anlatıyor. Deniz sevgisiyle, küçük yerleşim yerlerinin dinamikleriyle bezeli; yaptığı işe gönül ve emek verenlerle kolay yoldan köşeyi dönmek isteyenlerin hikâyelerinin kesiştiği türden bir serüven bu. Deniz kıyısı yaşam, sayfiye yerleri ve buralara has gözlemler ve kokular, çocukluk hafızasına nasıl kazınırsa, küçük Ettore'yi de öyle cezbediyor denizin kıyısı ve

sualtı dünyası. Denize sevdalı büyüklerin anlattığı hayal ve gerçeğin birbirine karıştığı olayları, hayallerinin pusulası belleyip, sekiz yaşını bitirdiği gün, korkusuzca ve büyülenmişçesine denizin derinliklerine yolculuk ediyor.

"Deniz kıyısı bir şehirde doğarsan eğer, deniz kokusu ömür boyu bırakmaz peşini." İşte minik Ettore, sandalların, denizin ve güneşin hüküm sürdüğü küçük kasabayla, geçimini büyük ölçüde denizden sağlayan insanlarıyla ve denizin kendisiyle kurduğu duygusal bağı böyle tarif ediyor. Sekiz yaşına dek hep sualtı dalışı yapanlardan ve denize açılanlardan dinlediklerini nihayet kendi gözleriyle göreceği gün gelip çıktığında, gerçeğin anlatılanlardan çok daha büyüleyici olduğunu fark ediyor.

Yazar, belki de çocukların dipdiri olan gözlem yeteneklerine dayanarak, karakterine bu ilk keşfi sırasında şu cümleleri kurduruyor: *"Su altında yürümek başka bir gezegende yürümeye benziyor. Mutlak bir sessizlik var, pazar günü sabahları gibi bir sakinlik. Ayın üstünde olmak gibi, ha oradasın ha burada, bir fark yok, aynı şekilde yeryüzünden uzaktayız."*

Maceranın ilk sinyalleri ise Ettore'nin kasabanın insanlarından bahsettiği satırlarla veriliyor. Bir yanda denize gönül vermiş, ona saygı duyan sakinler diğer yanda "denize saygısını yitirmiş", etik bir şekilde iş yapmayan, hikâyenin "kötü karakteri" ve onun adamları. Denizden alınanın denize geri verilmesi gerektiğini ima eden olaylar dizisinde, Ettore'ye rüyaları, sevgileri ve arkadaşılığa olan inancı rehberlik ediyor.

Elisa Sabatinelli'nin yazdığı, Iacopo Bruno'nun resimlediği, Yapı Kredi Yayınlarının Filiz Özdem çevirisiyle yayımladığı *Benim Babam Dalgıç*, yazarın kaleme aldığı ilk çocuk kitabı. 2008'den bu yana yayıncılık alanında çalışan Sabatinelli'nin 2016'da Rizzoli'den çıkmış *Summer* adlı bir de romanı bulunuyor. Bruno ise grafik tasarım, resim ve illüstrasyonla geçen; bol ödüllü, uzun bir kariyer geçmişine sahip.

Sabatinelli, sürükleyiciliğine kapıldığınız bir olay örgüsü kurmuyor belki ama okuru içine çeken bir dünya yaratmayı başarıyor. Nesiller boyu denizle iç içe bir yaşam sürmüş insanlar kanlı canlı karşınızdadır. Ettore'nin ilk dalışını yaptığında hissettiklerini, keşifle gelen heyecanını, deniz canlılarını ve suyun içinde olma hissini tarif edişinde, benzer deneyimleri yaşamış olanları hemen yakalayacak, denize aşına olmayan minik okurları ise merak ettirecek bir üslup var. Yer yer çocukça bir anlatım barındıran esprili ifadeler ve diyaloglara da kolaylıkla ikna oluyoruz. Bu mizahi tonda çizimlerin gücü çok etkili.

Resim, desen, tipografi ve grafik tasarımın öne çıktığı kuvvetli bir görsel dünya

Bruno'nun resimlerinin, hikâyeyi tamamlamaktan fazlasını yaptığını söylemek iddialı olmaz. Kitabın baş karakteri Ettore'ye, hiç konuşmadığı için kasabalıların deli olduğunu düşündükleri Anselmo'ya, Marina'ya ve deniz altı dünyasına dair hayal gücünüzü harekete geçiren ve sizi, kelimelerle anlatılandan fazlasını hayal etmeye iten kuvvetli bir görsel dünyaya adım atıyorsunuz. Muhtemelen, kitabı elinize alıp sayfaları çevirmeye başladığınız ilk anlarda bu güçlü çekimi hissedeceksiniz.

Sadece Ettore'nin dalgıç giysisi, kasabalıların giyim kuşamı, deniz canlılarına ilişkin detaylar değil, her bölümün başında okuru karşılayan desenler ve tipografik başlıklarla göze hitap eden, özenli bir görsel çalışma söz konusu.

Sayfaların, dergi tasarımını andıran mizanpajının çocuklar için okumayı rahat ve eğlenceli kıldığını söylenebilir. Dergi yazılarında rastladığımız, büyük puntolarla öne çıkarılan alıntı ya da spotlarla ilgiyi canlı tutan, hikâyeye hareket katan, onunla uyumlu ama daha önemlisi onu parlatan bir tasarım ve görsel dil benimsemiş Bruno. Hikâyenin tökezleyecek gibi olduğu yerde hemen ona el verecek denli kuvvetli.

Kitabın son sayfalarında, olayların haritada nerede geçtiğinin anlatıldığı bölümse tam hayal kurmalık tasvirler barındırıyor. Sizin hayaliniz sizin olsun elbette ama Bruno'nun tasvirlerle eşlik eden, bazen sizi başlı başına bir duygunun peşinden sürükleyecek çizimlerinin, hikâyenin geneline yayılan sıcaklıktaki payına bir kez daha değinmekte fayda var. ■

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★☆☆

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★☆☆

Kapak tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★★☆☆

Redaksiyonun titizliği ★★★★★★☆☆

En iyi arkadaşınızı hatırlıyor musunuz?

Sokağa oyun oynamaya çıkıp da arkadaş bulamamanın hüznünü her çocuk bilir; çünkü arkadaşlardan uzak olmak daima sıkıcıdır. Peki yalnızca hayal gücüne sahip bir çocuk, en iyi oyun arkadaşını bulmuş olabilir mi?

Yazan: Elif Hazal Çök

Parkta Kimsecikler Yok

Hafize Çınar Güner

Resimleyen: Ghazal Fatollahi

Yayıma Hazırlayan: Öykü Özçinik

Nesin Yayınları, 32 sayfa

Hayal gücünün sahip olduğumuz en özel yeteneklerden biri olduğunu düşünüyorum. Bu yeteneğimiz, özellikle çocukluk yıllarında özgürce kullanabildiğimiz büyük bir hazinedir. O yıllarda, zihnimizdeki eşsiz boşlukları doldurmak için hiç acelemiz yoktur; hayal gücümüzle açılan kapılar ve yaşadığımız maceralar sonsuzluğa uzanır. Yetişkinlikte hayal kurmaya vaktimiz mi kalmıyor ya da yalnız kaldığımız, hüznü hissettiğimiz anlarda ilk önce hayal kurmaktan mı kaçıyoruz bilmiyorum. Belki de hayallerimizin yerini sorular alıyor ve cevaplar da hayal gücümüzden uzak düşüyor. Yine de toplumun bize dayattığı bazı kurallara, önyargılara ve kaygılara rağmen hayal kurmayı bırakmayan yetişkinlere de selam olsun!

Bütün gün sabırsızlıkla beklediği oyun zamanı geldiğinde, arkadaşlarını sokakta bulamamanın yarattığı boşluk hissini her çocuk tanır. Hikâyemin başkahramanı da o akşamüzeri oyun oynama çıktığında,

birlikte hazine avına çıktığı arkadaşları türlü sebeplerle parka gelmemiştir. Ama tüm bunlar o gün yeni bir macera yaşamayacağı anlamına gelmiyor.

Kahramanımız parkta etrafı izlerken, çok yakında iş-

lerin kızışacağına fısıldar gibi esen sert rüzgâr, ağaçların dallarını ve yapraklarını hareket ettirir. Çocuk, işaretleri takip edince çok geçmeden parkta gizemli olayların döndüğünü hisseder ve tehdit altındaki park hazinesini korumaya karar verir. Yalnız kaldığını hissettiği anda ise imdadına parkın süper köpeği Zeytin yetişir ve ikili için zorlu bir görev başlar.

Hafize Çınar Güner'in yeni kitabı *Parkta Kimsecikler Yok*, Nesin Yayınları tarafından yayımlandı. Kitabın özgün çizimleri Ghazal Fatollahi'nin imzasını taşıyor. Detaylarda bize göz kırpan çizgilerin yarattığı uyum, sayfalarda geçirdiğimiz vakti daha da keyifli hâle getiriyor. Sahnelerin çok sade tasarlanması ama detayların bu kadar incelikle ön planda olması ise metni tamamlıyor.

Yazar bu sefer çocukluktan bildiğimiz hayal kırıklıklarını, hayal gücüyle tamir etme potansiyelimizi hatırlatıyor bize. Kitabın yumuşak üslubu ise gelen işaretleri takip etmenin ne denli büyük boşlukları doldurabileceğini gösteriyor. ■

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★☆☆

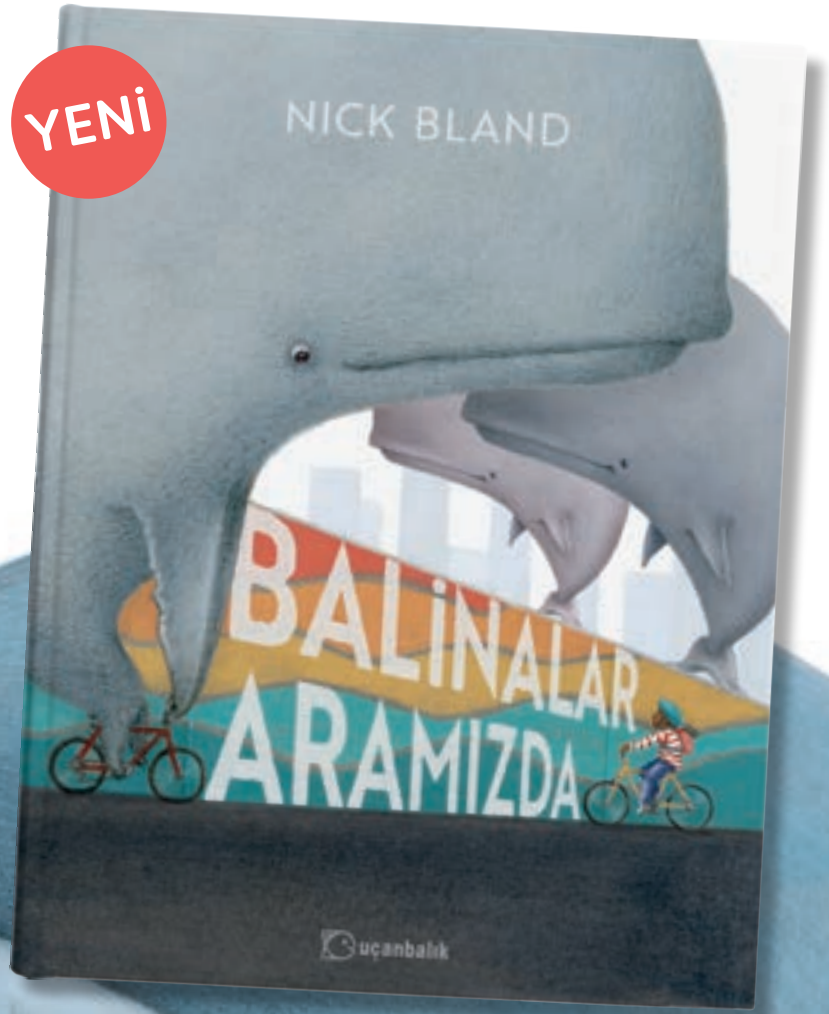
Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★☆☆

Grafik tasarım ★★★★★☆☆

Kurgunun özgünlüğü ve tutarlılığı ★★★★★☆☆

DEV BALINALAR DEV OKYANUSLARA NEDEN SİĞAMADI?

YENİ

Nick Bland'ın yazıp resimlediği *Balinalar Aramızda*, hayvanların doğal yaşam alanlarının tahrip edilmesi hakkında farkındalık yaratan bir çevreye duyarlılık öyküsü.

BALINALARIN
SESİNE KULAK
VERİN!

Mesafeleri aşmak

Yaşadıklarımızın bir kısmını gizlemek, kendimize ait sırlarımızın olması herhâlde insanlık hâlimizin özüne içkin bir durum. Romanın olay örgüsü de bu hâllerimiz üzerinden kuruluyor.

Yazan: Funda Mengilli

Bir Sır Kaç Kilometre?

Hanzade Servi

Editör: Burhan Düzçay

Tudem Yayınları, 235 sayfa

Bir olaya kaç farklı açıdan bakabiliriz? Olaylar aynı olsa da insanlar bambaşka olduğuna göre deneyimlerin birebir aynı olması mümkün mü? Eh, herhâlde mümkün olmasa gerek. İşin doğrusu, her şeyin birden çok yönü olduğunu kavrayabildiğimiz an, birbirimizle ilişki kurma biçimimizin şekillenmeye başladığı andır. Hani ortada tek bir doğru olmadığını anlayabildiğimiz o an. Diğer insanların bizden çok başka görüşleri olabileceğini

içselleştirdiğimiz zaman. Hem de olaylara ve o insanlara beslediğimiz tüm olumsuz duygularımıza rağmen.

Hanzade Servi tarafından kaleme alınan *Bir Sır Kaç Kilometre?*, toplumun ayrıcalıklı sınıfına mensup ancak homojen olmayan ilişkilere sahip, on dört yaşlarında dört arkadaşın birkaç ay içerisinde yaşadıkları -ve yaşattıkları- olaylar etrafında şekilleniyor. Kurgu, karakterlerin ağızından kendilerini, arkadaşlarını, ailelerini, geçmiş deneyimlerini ve romanın iç zamanında gerçekleşen olayları dinlediğimiz; anlatıcının sürekli değiştiği bir yapıda. Birçok anlatıcısı olan romanlarda, karakterlerden birinin anlatıcılığı bırakıp yazara dönüşmesi bana göre küçümsenemeyecek bir tehlike. Bir diğer tehlikeyse, yazarın karakterlerden biriyle mesafesini diğerlerinden belirgin biçimde farklı kurma olasılığı. Eğer bilinçli bir tercih değilse, her iki durum da romanın okura, olayları farklı açılardan sunma vaadini boşa çıkarmakta birbiriyle yarışan talihsizlikler. Oysa *Bir Sır Kaç Kilometre?*'nin, anlatıcılarıyla vaadini fazlasıyla tuttuğunu söylemek gerek.

Kitap, ana karakterlerden Kağan'ın anlatımıyla başlıyor. Sırasıyla Elçin, Karsu ve Tibet karakterlerinin anlatımlarıyla devam ediyor. Her bölümde bir karakter aynı sıralamayla anlatımlarına devam ederken, romanın zamanı ileri-geri sıçramalarla iç içe ilerliyor. Yazar, Elçin'in

bölümlerini yazarken çokça keyif aldığından bahsediyor.¹ Yazarın keyfi, Elçin'in varsıl ailelerin gittiği okulda tek burslu öğrenci olması, buna rağmen -belki de bu yüzden- özgüveninin arkadaşlarından yüksek olması ve yaşına göre gelişkin bir mizah anlayışına sahip olması özellikleriyle okura geçiyor. Karsu, annesinin kendisinden beklentileri arasında boğulan bir çocuk olarak, huysuzluğunu yoğun bir biçimde hissedenden, hissettiren bir karakter. Diğer karakterlerin gözünde onlar kadar olgun resmedilmiyor. Ta ki, kendisi de yaşadığı olumsuz duyguların kaynağını keşfedene kadar. Romanın çarpıcı yönlerinden biri de bu özelliği. Karakterlerin hemen hemen hiçbiri hikâyedeki yolculuğunu kitabın başındaki hâliyle tamamlamıyor. Değişiyor, dönüşüyor, yaşıyorlar.

Yaşadıklarımızın bir kısmını gizlemek, kendimize ait sırlarımızın olması herhâlde insanlık hâlimizin özüne içkin bir durum. Romanın olay örgüsü de bu hâllerimiz üzerinden kuruluyor. Büyüklü küçüklü sırların, insanlar arasındaki -fiziksel değilse de- sezgisel mesafelerle ilişkisi üzerinden. Kitabın isminin yaratıcılığı da bu metafordan kaynaklı. Sır kavramını, kilometre gibi fiziksel bir ölçü birimiyle bir araya getirmek ilgi çekici bir fikir.

Teknoloji ve sosyal medyayla neredeyse bütünleşik yaşayan Kağan, Elçin, Karsu ve Tibet olay ve durumları kendi açılarından anlatırken, düşünürken, akıl yürütürken ve diyalog kurarken -ara ara hissettiğimiz yazarın yardımıyla da- birçok göndermede bulunuyor. Metin, özellikle ilk bölümlerde, yazarlar, şarkılar, kitaplar, sosyal medya terimleri ve konuşma biçimleriyle popüler kültüre çokça atıfta bulunuyor. İlerleyen bölümlerde bu atıf ve göndermelerin yoğunluğunun görece azaldığı yerlerde, karakterlerin özgün sesleri kulaklarımızı daha keyifli gelmeye başlıyor.

Açılış Kağan'ın, Tibet hakkındaki serzenişiyle güçlü bir başlangıç yapıyor. İlk sayfalarda Tibet'in büyük bir hata yaptığı, Kağan'ın da bildiği bir sırrının olduğunu öğreniyor, ne olduğunu merak ediyoruz. Devamında ilk bölümler bir nevi karakter tanıtımı biçiminde ilerliyor. Dolayısıyla olayın içine girmemiz biraz zaman alıyor. Örutüde yan yollara, başka sirlara açılan kapılara sapıyoruz.

Bu kapıların ardında bir yandan karakterlerin ailelerini ve çevrelerini, olayların koşullarını tanıyor, arka plandaki katmanlardan güzelce besleniyoruz. Örneğin hemen her karakterin ailesinde birbirini dengeleyen zıt özellikli karakterler olduğunu görüyoruz. Diğer yandan ise tüm bunlara dalmış başka sirları da önemsemişken, Tibet'in büyük sırrını yer yer unutuyoruz. Belki de bu nedenle sır(lar) ortaya çıktığında, hak ettiğinden daha sönük bir etkiyle karşılaşıyoruz. Kuşkusuz şunu da gözden kaçırmamak gerekiyor, sırların dökülüşü asıl son değil. Roman, arkadaşlar arasındaki bütün sırlar açığa çıktıktan sonra da devam ediyor, biraz da hızlıca, olaylar sonrası umudumuzu sıkı sıkıya esirgiyor.

Kitabı elimize aldığımızda, içindeki katmanlı metne davet eden, manga esintili bir kapak karşılıyor bizi. Zeynep Özatalay'ın ana karakterleri onlara özgü renkler ve duygularla resmeden illüstrasyonu konuşma balonlarıyla bezeli. Tek sesliliğin yüceltiği -içinde yaşadığımız benzer dönemlerde dahi farklılıklarımıza karşın mesafeleri aşabileceğimiz gerçeğini metniyle bütünleşik fısıldıyor. ■

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★☆☆

Kurgunun özgünlüğü ★★★★★★☆☆

Grafik tasarım ve baskı kalitesi ★★★★★★☆☆

Redaksiyonun titizliği ★★★★★★☆☆

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=ltNYcyTCWTA>

Resimdeki ağacın gerçeğe dokunan dalları

Okur hemen ilk sayfadan itibaren Mavi'yi benimsiyor, çok seviyor ve onunla özdeşleşiyor. Aylin Aydın, hikâyeyi tökezletmeyen diliyle, kurduğu evrene can veren betimlemeleriyle Mavi ne hissediyorsa, okura da hissettirmeyi başarıyor.

Yazan: Yağmur Yavaş Aydın

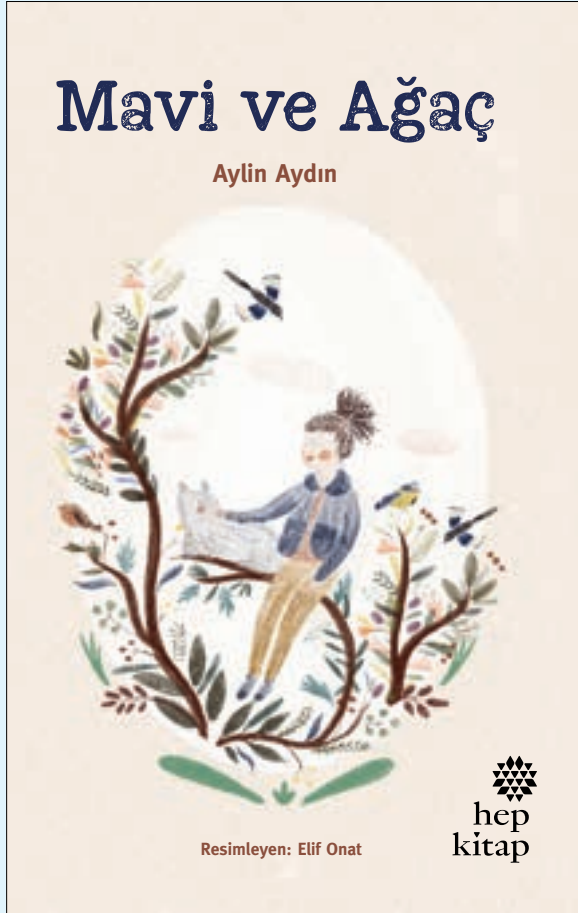
Mavi ve Ağaç

Aylin Aydın
Resimleyen: Elif Onat
Editör: Bade Baran
Hep Kitap, 136 sayfa

Neden Çocuk Kitapları Okumalıyız'da Katherine Rundell şöyle diyor: "(...) Çocuk edebiyatı başka bir şey daha yapar: Kaybettiğimizin farkında bile olmadığımız bazı şeyleri bulmamıza yardım eder." Çocuk edebiyatının en güzel yanlarından biri bu herhâlde; hatırlatması, yeniden keşfettirmesi, bence en önemlisi de iyi hissettirmesi. Okuduğum çoğu çocuk kitabında benim de başıma geliyor. Farkında olmaksızın kaybolan, unutulan, körelen duygular çıkıveriyor ortaya. Bazen şaşırtıyor bazen heyecanlandırıyor bazen hüzünlendiriyor bazen gülmsetiyor; bazense hepsi birden oluyor. İşte, Aylin Aydın'ın yazdığı, Elif Onat'ın resimlediği *Mavi ve Ağaç* da hem büyüklere kaybedip unuttukları duyguları hatırlatıyor hem de çocuklara merakın, sevginin, heyecanın, dayanışmanın ve harekete geçmenin önemini tatlı tatlı anlatıyor.

Mavi on yaşında kıpır kıpır bir kız. Kedisi Elma'yla zeytin ağacının altında oturmayı, en yakın arkadaşı Can'la kitap değiş tokuş etmeyi, hayal kurmayı, babaannesinin havuçlu kekini, cuma günlerini ve en çok da evlerinin bahçesini seviyor. Orman olarak nitelendirdiği bahçelerine gözü gibi bakıyor, çiçekler ve ağaç tohumları ektiyor. Ötesini merak ediyor, dünyadaki tüm ağaçları, tüm bitkileri ve çiçekleri; sonra masmavi gökyüzünde uçan kuşları merak ediyor, nerelere gittiklerini, neler konuştuklarını ve neler yaptıklarını...

Günlerden bir gün Mavi okuldan eve geldiğinde her zamanki gibi koşu koşu bahçesine çıkıyor, masa-

sına oturup resim defteriyle boyalarını çıkarıyor. Bir ağaç resmi yapıyor; sarı, turuncu, kırmızı, yeşil, mor, pembe, rengârenk yaprakları olan bir ağaç. Derken sesler duyuyor, resimdeki yapraklar kırırdıyor. Şaşkınlıkla gözlerini kapayıp açtığında her şey normal görünüyor. Bir sonraki gün bahçede otururken defterini çıkarıyor ve yaptığı resme bakıyor: Yapraklar kırırdıyor ve sanki ağaç canlanıyor.

Derken...

“Karşısında kocaman gövdesiyle, gökyüzüne kadar dokunan dallarıyla, bulutları gıdıklayan rengârenk yapraklarıyla capcanlı bir ağaç duruyor.”

İşte, Mavi böyle tanışıyor Ağaç’la ve dostlukları başlıyor. Aklına takılan soruları, yaşama dair anladıklarını ve anlayamadıklarını, büyüklerin bitmek bilmeyen telaşını ve de tutarsızlıklarını, zamanın bazen çita kadar hızlı bazense tembel hayvan kadar yavaş olmasını konuşuyor onunla. Üzütüsünü, sevincini, heyecanını, hayal kırıklıklarını, kahkahalarını ve gözyaşlarını paylaşıyor. Dallarına çıkıyor, oradan göç eden leylekleri seyrediyor. Bu yeni arkadaşını çok seviyor Mavi. *“Dünyanın bütün ormanlarıyla arkadaş olan, Şehir’den önce doğmuş, ‘çooook’ yaşında ve her şeyi hatırlayan, ansiklopedi gibi bir arkadaşı olduğu için çok şanslı.”*

Günler ve aylar geçerken, Mavi ile Can, aileleriyle birlikte bir gün ormana kamp yapmaya gidiyorlar. Gerçek bir ormanda olduğu için yerinde duramayan Mavi’nin sevinci, etrafında gördüğü çerçöple yarım kalıyor. İnsanların attığı çöpler sarmış ormanı. Mavi, bunun doğaya ne kadar zarar verdiğini biliyor ve aklına müthiş bir fikir geliyor. Doğayı korumak için arkadaşı Can’la bir adım atıyor ve gerisinin

çorap söküğü gibi geleceğini umut ediyorlar.

Okur hemen ilk sayfadan itibaren Mavi’yi benimliyor, çok seviyor ve onunla özdeşleşiyor. Aylin Aydın, hikâyeyi tökezletmeyen diliyle, kurduğu evrene can veren betimlemeleriyle Mavi ne hissediyorsa, okura da hissettirmeyi başarıyor. Mesela sevinip

heyecanlanınca, *“Karanlıkta kalmış bir şehre yetecek kadar çok ışıltılar”* beliriyor gözlerinde, *“karnının içi mis kokulu, renk renk çiçeklerle doluyor.”* Üzülünce ise *“Gözlerine bütün dünyanın denizleri dolmuş”* gibi oluyor, *“sanki içinde bir sürü balık yüzüyor.”* Öte yandan Elif Onat’ın pastel tonlarındaki resimleri hikâyeye derinlik katıyor, özellikle Ağaç’ın renkleri ve biçimi *“Keşke ben de böyle bir ağaçla karşılaşsam,”* dedirtebiliyor.

Mavi ve Ağaç, ister çocuk ister yetişkin, herkesi içine çekebilecek, umut yeşerten, duygu yelpazesinin her rengine dokunan bir roman. Aynı zamanda

düşündüren, sorgulatan ve öğreten özelliklere de sahip. Aylin Aydın doğa ve ekosistemin öğelerine dair bilgileri olay örgüsüne didaktik olmadan, doğal biçimde yerleştirmeyi başarmış. Ayrıca Mavi ile Ağaç’ın arasındaki bazı felsefi diyaloglarda *Küçük Prens*’ten esintiler de bulmak mümkün. Yazar okurlarını, zamanı yerine göre nasıl farklı algıladığımızı, başkalarıyla el ele vermenin değerini, doğadaki yerimizi ve hayallerin peşinden gitmenin kıymetini düşünmeye yönlendiriyor. ■

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★★★★★

Kurgunun tutarlılığı ★★★★★★★★★★

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★★★★☆

Kapak tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★★★★★★

Redaksiyonun titizliği ★★★★★★★★★★

Kim daha temiz?

Yazarın metin için seçtiği şiirsel dil, tekerleme tadında kafiyelerle kulağı şenlendirmesinin yanı sıra çocuklar için dikkat çekici bir akış sağlamış.

Misi Misgibi

Elif Yonat Toğay
Resimleyen: Gözde Eyce
Editör: Hülya Dayan
Uçanbalık Yayınları, 32 sayfa

Yazan: Fethi Yılmaz

Hayvanlar âlemi, sayısız çeşitliliğiyle çocukların merak duygularını besleyen önemli konulardan birisi. Çoğu çocuk için bu merak, belirgin bir şekilde, yakın çevrelerindeki her türlü canlıya olan ilgileriyle kendini belli eder. Dikkatlerini çeken ve onlara sevimli gelen her şey, hayvanların yaşamlarına dair farkındalıklarını zenginleştirmelerine olanak sağlar. Elif Yonat Toğay'ın yazdığı ve Gözde Eyce'nin resimlediği *Misi Misgibi*, bu farkındalığa katkı sağlayacak bir resimli kitap.

Kitap ilk sayfalardan itibaren, mikropları yok etmeyi görev edinmiş bir sabun olan Misi Misgibi'nin yolculuğuna ortak ediyor bizi. Hayvanlar âleminde temizlik konusunun işlendiği kitabın son sayfalarında, kitaba konuk olan hayvanlarla ilgili özel bilgiler de edineceğiniz bir final yer alıyor. Kitabın okura, hayvanların temizlik rutin-

lerinden yola çıkarak, temizlik ve hijyenin insanlar için de ne kadar önemli olduğunu hatırlattığını da eklemek gerek.

Yazarın metin için seçtiği şiirsel dil, tekerleme tadında kafiyelerle kulağı şenlendirmesinin yanı sıra çocuklar için dikkat çekici bir akış sağlamış. Misi Misgibi'nin hayvanlarla kurduğu diyaloglar, oyunlaştırmaya müsait kalıpları ile temizlik konusunda merak uyandırıcı ve bilgilendirici. Fakat sayfaların çoğunda metin için bırakılan alanların darlığı, görsel olarak sayfayı doldurma kaygısıyla birleşip kompozisyon açısından yorucu bir görsellik yaratmış. Bu durum, kompozisyonda olması gereken boş-dolu dengesini bozarak metinlerin zorla sığdırıldığı his-sini vermiş. Sonuç olarak grafik tasarım açısından da kitabı olumsuz etkilemiş. Başrolün tipolojik olarak sabundan çok süngeri andırması, hikâyede adı bile geçmeyen bir solucanın ana karakter muamelesi görmesi de kafa karıştıran başka detaylar. Metin dilinin bu kadar zengin olduğu bir kitap için daha yalın bir kompozisyon anlayışı sergilenebilirdi.

Çocuklara hayvanları tanıtarak, hem yeni bilgiler öğrenmelerini hem de hijyen/temizlik konusunda farkındalık geliştirmelerini istiyorsanız *Misi Misgibi*'ye kitaplığınızda yer verebilirsiniz. ■

Öykünün özgünlüğü ★★★★★☆☆

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★☆☆

Grafik tasarım ★★★★★☆☆

Baskı kalitesi ★★★★★☆☆

“BİZ”i büyütme...

Yazan: Seda Aksoy Evren

Süper güçleri olan “BİZ” ile tanışmış mıydınız? Varlığı insanı heyecanlandıran, cesaretlendiren ve her şeyi yapmayı daha keyifli hâle dönüştüren bu sihirli kahramanla?

Bir Küçük BİZ

Daniela Kunkel

Türkçeleştiren: Elif Alkan Haertwig

Editör: Dilşad Aktaş

Nito Kitap, 32 sayfa

“Biz olmak” son günlerde sık duyduğumuz ve pandeminin zorunlu kıldığı yalnızlaşma sürecinin ardından daha da önem kazanan bir kavram. Aidiyet duygusu insan olmanın önemli ihtiyaçlarından biri ve Maslow’un ihtiyaçlar listesinde de üst sıralarda yerini alıyor.

Biz olmak çok özeldir. İnsanların sevgilerini gösterdikleri, değer verdikleri ve zaman geçirdikleri yerlerde ortaya çıkar. Farkına varmadan insanı sarıp sarmalar ve herkesi daha mutlu kılar. Her bir “biz” kendine has özellikler taşır. Alman çocuk kitabı yazarı ve illüstratörü Daniela Kunkel imzalı *Bir Küçük BİZ* ise Cem ve Esmâ’nın “BİZ”ini anlatıyor.

“BİZ” oldukları zaman, Cem ve Esmâ kelimeler olmadan bile anlaşılabilir, sadece sarılarak acılarını dindirebilirler. Korkunç canavarları dahi

yenecek kadar cesaretlenir ve yine bu sayede en heyecanlı maceralara bile atılabilirler. Herkese kasvetli gelen yağmurlu havalarda onlar kahkaha atarlar. İşte böyle zamanlarda, “BİZ”in sihirli bir çubuğu olduğunu anlarız.

Ama “BİZ” sevgiden ve paylaşımdan beslendiği için kötü sözleri hiç sevmez. İki arkadaş aynı fikirde olmadığında birbirlerine kızıp aptal sözler sarf edince, “BİZ” sihrini kaybeder ve gittikçe küçülür. Ta ki kalbin en arka köşesinde ortadan kaybolana kadar...

“BİZ” çok kırılmıştır. Geri gelmesi için Cem ve Esmâ’nın sadece özür dilemesi yetmez. “BİZ”in dışarı çıkmasının tek yolu, her ikisinin de birlikte çaba sarf ederek ona değer verdiklerini göstermesidir. Birlikte geçirilen keyifli anlar, tatlı sözler, kurulan hayaller ve sevgi ile yapılan lezzetli yiyecekler sayesinde “BİZ” tekrar eski gücünü toplar ve büyümeye başlar. Üstelik bu kez eskisinden de güçlüdür.

Birliktelik duygusu, empati kurma ve farkındalık öğelerini ön plana çıkaran bir kitap var karşınızda. Birlikteyken tek başınıza olduğundan daha fazlasını başardığınızı ve bunun çok daha keyifli olduğunu anlatıyor.

Daniela Kunkel “BİZ” karakterini yeşil, tüylü ve sevimli bir canavar olarak resmetmiş. “BİZ”i o kadar seviyorsunuz ki onun her zaman kocaman gövdesiyle yanınızda olmasını istiyorsunuz. Yazar “biz olabilmenin” hayatımızı nasıl değiştireceğini ve ilişkilerimize yön vereceğini güzel bir kurgu içinde aktarıyor. Sadece çocuklara değil, herkese... ■

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★☆☆

Öykünün özgünlüğü ★★★★★★☆☆

Grafik tasarım ★★★★★★☆☆

Baskı kalitesi ★★★★★★☆☆

Çizgi Roman Sanatı Etrafında Dönen Derin Tartışmalar – 2

Çizgi roman sansürü ve günah

Çizgi roman, günümüzde bir sanat dalı olarak kabul görüyor olsa da ne genel çerçevesi çizilmiş ne popüler kültürün, yığın sanatının bir parçası olarak itham edilmekten kurtulabilmiş ne de kültür endüstrisinin kısılcısından çıkabilmiştir. Gelin bu yazı dizisinde dünden bugüne çizgi roman sanatının serüvenini ve günümüzde yaşanan tartışmaları birlikte sorgulayalım.

Yazan: Ümit Kireççi

Bugün çizgi romana, hâlâ “tu, kaka” denmesinin sebebi, 1950’lerde gerçekleşen sansür hareketidir. Üstelik bu hareket, “çizgi roman harikadır” diyerek, türü bütün dünyaya yaygınlaştıran ABD’de ortaya çıkmıştır.

1800’lerin sonu itibariyle gazetelerde, çocuk-yetişkin ayrımı yapılmadan yayınlanan ilk comic striplerde ortak bir alt yapıyı görürüz: Suya sabuna dokunmayan içeriklerle mahalle kültürü. Ancak işin içine aksiyon, macera, polisiye, suç, korku, heyecan, bilim kurgu, fantazyaya unsurları girmeye başlayınca durum değişmeye başlar. Çizgiler masum mizah çizgilerinin dışına taşar. Ayrıca okur yaşı ilerledikçe ve beklentisi değiştikçe, içerikler farklılaşarak sertleşmeye başlar.

1938 yılında “Superman”le başlayan süper kahraman akımı, çizgi romanın daha da yaygınlaşmasını sağlar. Bu süreçte, çizgi romanın sanat olmaktan çok, “propagandanın sanatı” olarak görülmesiyle işin eğlence kısmı bir süre rafa kalkar. Büyük buhran, ardından gelen İkinci Dünya Savaşı... ABD iktidarı, kurduğu özel birimlerle çizgi romanı sıradan bir kitle iletişim aracı gibi kullanarak halkı yönlendirmeyi seçer. İkinci Dünya Savaşı öncesinde başlayan propagandalarla halk, ABD’nin savaşa girmesi yönünde ikna edilir. Savaşla birlikte bu propaganda da hız kesmeden artarak devam eder.

“Superman”, Japon denizaltısı batırır. “Shazam”, Hitler, Mussolini ve Japon İmparatorunu kovalar. “Daredevil” Hitler’e yumruk atar, Bu yumruğu “Captain America” yineler...

Aynı yıllarda, bazı kilise cemaatlerinin çizgi roman karşıtlığı söz konusudur ve onlar da -azımsanmayacak bir şekilde- binlerce çizgi romanın yakıldığı şenlikler düzenlemektedirler.

Ama bu hareket, arkasına henüz resmi makamları almadığından geniş kitlelere yayılamamaktadır.

İkinci Dünya Savaşının ardından başlayan “soğuk savaş” döneminde ABD, yeni bir düşmanla mücadeleye girişmiştir: Komünizm. Süper güç SSCB ve diğer komünist devletler baş düşman konumundadır. Hâliyle o bilindik “cadı avı”, ABD içindeki komünizm yanlılarının derdest edilmesi başlar.

“Cadı avı” deyimi, çizgi romanın başına gelenlerle de âdeta özdeşleşir. Çünkü bugünkü dünya mizahına yön vermiş olan “MAD” dergisini de yayınlayan -ve korku, bilim kurgu, savaş, gizem, vahşet öyküleri anlatıcılarının “cadı” sayıldığı- EC Comics (Entertaining Comics) hedef alınır. Yayıncılar defalarca sorgulanır ve üzerilerinde baskı kurulur.

Derken ortaya Fredric Wertham çıkar ve 19 Nisan 1954 tarihli *Seduction of the Innocent (Masumiyetin İğfali)* adlı kitabı kaleme alır. Kitap, comics ekolünü

suçlamak üzere kaleme alınmıştır. Batman'le Robin'in, Batman'le Superman'in, Wonder Woman'la Amazon savaşçılarının eşcinsellikleri gibi son derece temelsiz ve gerekçesiz iddiaların yer aldığı kitap, oldukça ilgi çeker. FBI bu bilimsel görünümlü kitabı temel alarak EC Comics'e davalar açar. Baskı artar ve nihayet EC Comics kapatılır. ABD'de "Comics Code Authority", yani çizgi roman sansür kuralları belirlenir ve çizgi roman yayıncıları otosansürü kabul eder. Bu uygulama da ancak 1990 yılı sonlarında ortadan kaldırılır.

Bugünden geriye baktığımızda Wertham'ın kitabının tamamen safsata olduğunu düşünmediğimi belirtmek isterim.

Eminim birçok çizgi orman okuru "sansürden" yana olduğumu düşünecektir ama durum bu değil. Çocukla yetişkin arasında ayırım yapılmayan bir dönemde kaleme

alınan bu kitap, biraz daha dikkatli çalışılsaydı belki de özenli ilk pedagojik yaklaşımlara öncülük ederdi diye düşünüyorum. Kitaptaki en önemli dayanak, bir EC Comics çizgi roman kapağında yer alan baltayla kesilmiş kadın kafasıdır örneğin. Kabul edelim, bu gibi örnekler bugün bir çocuk çizgi romanında yer alamaz, alsa da çocuğumuza okutmayız. Wertham'ın çalışması, deli saçması iddiaları bir yana bırakılarak bu yönüyle ele alınsaydı çok daha büyük katkı sağlardı alana. Ama daha da önemlisi bu çalışma hâlen dilimize kazandırılmış değil. Bütün dünyaya yayılacak olan sansür dalgasını başlatan çalışmayı çoğumuz okumuş, anlamış, eleştirmiş ve sorgulamış değiliz.

Sansür Dalgası

O dönem sansür kurallarıyla birlikte, incelikli bir çalışma başlatılır. ABD gazetelerinde "Çizgi roman okuduktan sonra cinayet işledi," gibi asılsız haberler yaygınlaşır. Halk, bu haberlerle çizgi romana karşı

kışkırtılır. Bugün yalan oldukları tek tek deşifre edilen bu haberler, o zamanlar büyük bir hızla yayılır. Hatta okyanusu aşarak Almanya'ya ulaşır.

1955 yılında Alman Neue Zeit gazetesi "Vom Comic-leser zum Mörder" (Çizgi roman okurluğundan katilliğe) haberini yapar.¹

1954 yılında Batı Almanya'da "Gençlik Zararlı Medya Denetleme Departmanı" (Bundesprüfstelle für jugendgefährdende Medien), çizgi romandaki zararlı içerikleri ayıklamak üzere görevlendirilir.²

1956 yılındaysa Avusturyalı Das Antiquariat dergisi yazarı pedagoğ Wilhelm Hoppe, çizgi roman karşıtı iddialarla ortaya çıkarak geniş bir çevreyi etkilemiştir.

Önce bazı yapısal eleştirilerde bulunan Hoppe, daha sonra çocuk zihinlerinin nasıl etkilenebileceğine dair kaygularını dile getirmiş, çocukların iyi

kitaba yönlendirilmesini öğütlemiş, son olarak da hızını alamayarak imgelere fazlaca bakmanın "Bild Idiotismus" yani resim aptallığına yol açacağını öne sürmüştür.³

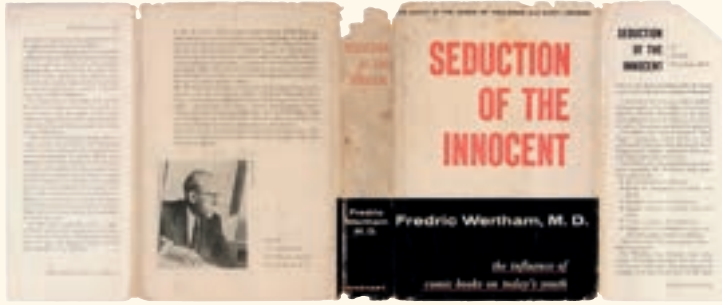
Hoppe'nin çizgi roman karşıtı sözleri, yıllar sonra sayın Gülten Dayıoğlu'nun "Zararlı Çocuk Yayınları Sorunu: Okumak Ruhsal Varlığımızın Besinidir" başlıklı yazısıyla 25, 26, 27 Kasım 1965 tarihlerinde Cumhuriyet Gazetesine taşınmıştır.⁴ Çok sonraları gerçekleştirdiğim ve Gölge e-dergide yayımlanan bir röportajda, (yazısında çizgi roman karşıtlarıyla savunucularının sözlerine yer veren) Gülten Dayıoğlu şunları söylemişti: "... Çünkü o süreçte

1 (Donald macht "grmpf" Von Sophia Bellinghausen http://www.tuchemnitz.de/phil/leo/rahmen.php?seite=r_medn/bellinghausen_comic.php)

2 https://en.wikipedia.org/wiki/Seduction_of_the_Innocent

3 Donald macht "grmpf" Von Sophia Bellinghausen http://www.tuchemnitz.de/phil/leo/rahmen.php?seite=r_medn/bellinghausen_comic.php

4 <http://cizgiromanokurlariplatformu.blogspot.com/2012/07/cizgi-roman-okumak-resim-aptallig-yapar.html>

çocuk kitapları çok azdı. Nitelikli niteliksiz her türden çizgi roman dışarıdan ithal edilip özensiz bir şekilde basılıyordu... Alkol, sigara, kaba espriler vb motifler edebi ve eğitsel süreçten geçmeden çalاکalem kullanılıyordu... O dönemler sade ben değil, Almanya ve İsviçre gibi uygar ülkelerde de bu tür çizgi romanlara karşı

çıkılıyordu. Hatta kampanyalar düzenleniyordu. Çizgi romanın çocuk okurlarda 'Resim Aptallığı' oluşturduğu savı yaygın biçimde benimseniyordu. Bu deyim çizgi roman kavramıyla birlikte kullanılır olmuştur..."⁵

Hans Dieter Zimmermann'ın derlediği "Vom Geist Der Superhelden Comic Strips" adlı kitapta ise Dietger Pforte, "Deutschsprachige Comics" başlıklı yazısında çizgi roman karşıtı eleştirileri derlemiştir: Neo-Analphabetentums (Yeni Cehalet - H. Teile), Esperanto der Analphabeten (Cahillerin Esperantosı - G. Schlückler), Missionere des internationale Infantilismus (Gelişmemişliğin / Çocuk Zekâsında Kalmışlığın Uluslararası Misyoneri - St. Andres).⁶

1949 yılında Charles de Gaulle, Fransa'nın yeni ulus inşası için düğmeye basarken, çizgi romanlarla ilgili bir kısıtlamayı da başlatır. Buna göre yurt dışından ithal işler az basılacak, yerel sanatçılara alan açılacaktır. ABD sansür hareketinden etkilenen bu kısıtlamalar, içeriklere müdahaleyle sürer. O yıllardaki sansürü anlamak için 1949-1952 yılları arasında çıkan gazete haber başlıklarına bakmak yeterli olacaktır: Toplumsal tehlike, ulusal facia, kötülük... Üstüne üstlük, 5 yaşındaki bir çocuk, çantasından "Tarzan" çizgi romanı çıkan 12

yaşındaki diğer bir çocuk tarafından öldürülünce olaylar daha da büyür.⁷ Özellikle Tarzan'ın fazla çıplak bulunarak giydirilmesi bunun parçasıdır.⁸ Bu sansür teyakkuzu önce 1961 yılında "Pilote" dergisinin çıkması, ardından da 1962 yılında "Club de Bandes Dessinées" in kurulmasıyla son bulur.⁹

Sonuç

Sonuç ortada. Sanatı sanat olarak ele almak yerine, şu ya da bu gerekçeyle siyasi araç olarak yaklaşmak sansürü beraberinde getirmiştir. Öte yandan 1950'li yıllarda başlayan ve yeni keşfedilen "çocuk" kavramının nereye konumlanacağına dair arayışlar da -kolaya kaçılarak- kısıtlamaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Elbette toplumda veya bilimsel alanda uzlaşmış bir çocuk / ergen / genç / yetişkin ayırımının henüz yerleşmemiş olması, çizgi romanı üretenlerin okur ayırımına uygun eser üretmesine mani olmuştur. Bu konudaki tartışmalar da akademik veya sanat ortamlarından başka alanlara kayarak kısır döngüye takılmıştır.

Anlayacağınız çizgi roman sanatı bugüne kadar ne çektiyse işte hep bunlardan çekmiştir. ■

⁷ Jobs, Richard I., *Tarzan under Attack: Youth, Comics, and Cultural Reconstruction in Postwar France*

⁸ A.g.e.

⁹ Scognamillo, Giovanni, *Korkunun Sanatları*, sayfa 108, İnkılap Yayınları, 1996, İstanbul

Çizgi Roman Sözlüğü

Kare: Karikatürden gelen alışkanlıkla kare olarak adlandırılan, her türden geometrik şekle sahip, çizgi roman unsurlarını barındıran çerçevedir.

Oluk: Kareler arasında bulunan, çoğunlukla beyaz olan boşluklara verilen addır.

Konuşma Balonu: Eliptik bir dairedir. Bir ucundan konuşmacıya bir ok uzanmaktadır. Şekli değiştirilerek konuşma, fısıltı, düşünce, bağırma gibi onlarca şekle dönüştürülmektedir.

Yazı Kutusu: Çizgi romanda saat, yer bildirimi, şiir, açıklama, bilgilendirme yapmak için kullanılan dikdörtgen çerçevelerdir.

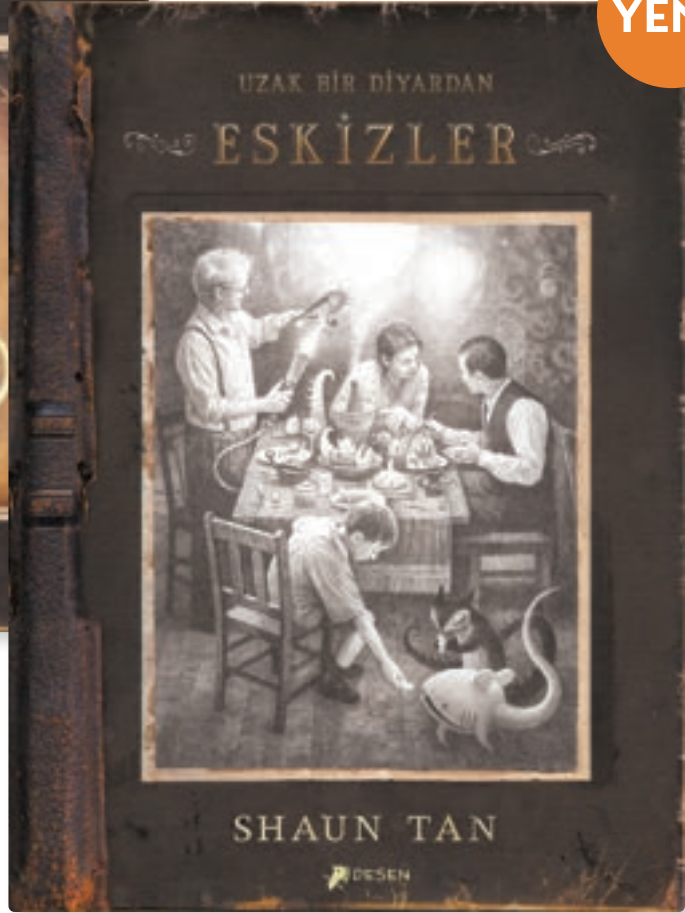
Yansıma Sesler: Hareketler sonucu oluşan seslerin yazınsal karşılıklarıdır.

⁵ Gölge e-dergi, Temmuz 2012, sayı 58, sayfa 30-33

⁶ Hans Dieter Zimmermann: *Vom Geist Der Superhelden Comic Strips*, Deutscher Taschenbuch Verlag, 1973

Her Yaratıcı Fikrin Ardında Bir Buzdağı Vardır

Oscar ödüllü sanatçı Shaun Tan'ın yıllar içinde kütleleşmiş bir esere dönüşen grafik romanı **Uzak**'ın yaratım sürecini anlatan **Uzak Bir Diyardan EskiZler**, bu büyüleyici hikâyenin izini sürerken görüntülerin sessiz diline, göçmen deneyiminin ruhuna ve sanatçının yaratıcı yolculuğuna ışık tutuyor.

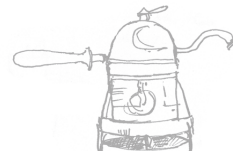
YENİ

DESEN

desenyayinlari.com.tr

DesenYayinlari.Tudem

@desenyayinlari

Gizemli öyküleriyle tarihi ve bugünü yeniden kurgulayan **Delal Arya**, bu kez periler şehri Konstantiniyye'nin kapılarını açıyor! Büyülü bir ormanın istila ettiği bu gizemli şehirde sırların ve saklı efsanelerin peşinde koşan on bir yaşındaki Çay ve öteki Pleizade çocuklarıyla, şehri tehdit eden karanlık bir lanete karşı soluk soluğa bir macera başlıyor!

Genç okurlar için kaleme aldığı ikinci romanında, **Anıl Mert Özsoy** insanın barınma ve onurlu yaşam hakkına ilişkin dertli meselelerden birine dokunuyor. Zorlukların üstesinden gelmek için gereken cesareti ve umudu yaratıcılıkta, dayanışmada, geçmişin ve deneyimlerin öğrettiklerinde bulabileceğimizi hatırlatıyor.

Dijital çağda hâlâ not kâğıtları gönderen biri, biraz tuhaf değil mi? **Bay Evdeyokum'un Post-it'leri**, merdiven sahanlığında gidip gelen notlarla başlayan bir arkadaşlığın gizemli ve muzip hikâyesi!

